

Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar
Year: 7 - Number: 24 p. 43-66, Summer 2023

İlkokul Öğretmenlerinin Olumlu Okul İklimine İlişkin Görüşleri* ** Primary School Teachers Views on Positive School Climate

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.1256048>

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
24.02.2023

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
29.05.2023

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
30.06.2023

Asya Studies

Doç. Dr. Ramazan Gök
Akdeniz Üniversitesi, Eğitim
Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü
rmzngk07@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-5432-8971

Murat Tarayan
Öğretmen / MEB
tarayanmurat@gmail.com
ORCID: 0000-0001-9776-1815

Öz

Bu çalışmanın amacı öğretmenlerin olumlu okul iklimi oluşturma hakkındaki fikirlerini almaktır. Bu çalışma 2022-2023 eğitim öğretim yılında Antalya ili Döşemealtı ilçesinde bulunan ilkokul öğretmenleri arasında gönüllülük esasına göre seçilen 10 ilkokul öğretmeniyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma nitel araştırma yöntemi kullanarak gerçekleştirilmiş olup durum modeline dayanmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırımcı tarafından geliştirilen 6 tane açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler yüz yüze bireysel görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Nitel verilerin analizinde öğretmenler ile yapılan görüşmelerin sonucunda elde edilen veriler temel görüşler şeklinde sınıflandırılarak bulguları ortaya çıkaracak şekilde düzenlenmiştir. Verilen cevaplar doğrultusunda frekans sıklığı tablolarında gösterilmiş ve tablo altına doğrudan alıntılarla yazılarak içerik analizi yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler okul ortamının açık olduğunu düşündüklerini, okulda kendilerini rahat hissettiklerini, okulda gruplaşmanın olmadığını, aralarındaki iletişimin genel olarak iyi olduğunu, her konuda birbirleri ile yardımlaşmanın olduğunu ve gruplar arasında güven ortamının hâkim olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler okullarının atmosferini en çok, olumlu yönetiminin olumlu tutumlarının, meslektaşları arasındaki iletişimin ve okul ortamının etkilediğini vurgulamışlardır. Ayrıca öğrencilerin genel tutumları ve velilerin CİMER şikâyetleri, okulun fiziki yapısı, okulun araç gereç durumu ve donanımı okulun atmosferini etkilemektedir. Çalışma sonuçlarına göre olumlu ve güçlü bir örgüt iklimi oluşturmak için önerilerde bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Örgüt İklimi, Öğretmen, Eğitim Örgütü

Abstract

The aim of this study is to get teachers' ideas about creating a positive school climate. This study was carried out with 10 primary school teachers selected on a voluntary basis among primary school teachers in Antalya, in the academic year of 2022-2023. The research was carried out using qualitative research method and is based on the case model. A semi-structured interview form consisting of 6 open-ended questions developed by the researcher was used as a data collection tool in the research. Data were collected through face-to-face individual interviews. In the analysis of qualitative data, the data obtained as a result of the interviews with the teachers were classified as basic opinions and organized in a way to reveal the findings. In line with the answers given, the frequency frequency was shown in the tables and the content analysis was carried out by writing directly under the table with quotations. According to the research results; The teachers stated that they thought the school environment was open, they felt comfortable at school, there was no grouping at school, the communication between them was good in general, they helped each other in all matters, and there was an atmosphere of trust between the groups. Teachers emphasized that the atmosphere of their school is mostly affected by the positive attitudes of the positive management, the communication between their colleagues and the school environment. In addition, the general attitudes of the students and the parents' complaints, about CİMER the physical structure of the school, the equipment and equipment of the school affect the atmosphere of the school. According to the results of the study, suggestions were made to create a positive and strong organizational climate.

Keywords: Organizational Climate, Teacher, Educational Organization

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Gök, R. & Tarayan, M. (2023). İlkokul Öğretmenlerinin Olumlu Okul İklimine İlişkin Görüşleri. *Asya Studies- Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 7(24), 43-66.

* "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" beyanları: Bu makale için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Bu makale, İntihal.net tarafından taranmıştır. Bu makale, Creative Commons lisansı altındadır.

** Bu çalışma, Akdeniz Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 25.01.2023 tarih ve 564388 belge numarası onayı çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

GİRİŞ

Hayatımızın hemen her yerinde var olan örgütler tek başımıza ulaşamayacağımız hedeflerimize ulaşmak için meydana getirilmişlerdir. İnsan ömrünün önemli bir kısmının harcandığı bu yapılar aile iş ve eğitim örgütleridir (Gedikoğlu ve Tahaoğlu, 2010). Örgütsel anlamda öğretim kurumlarının en belirgin olanı okullardır. Bu kurumlar eğitim öğretim hizmetlerinin sunulduğu ve temel amacı öğrencilere önceden belirlenmiş davranış ve düşünce kalıplarını öğretmek olan bir örgütsel kuruluştur (Özdemir, 2018). İnsanlara iyi vatandaş olmaları ve hayata hazırlanmaları için gereken bilgi ve becerileri sağlayan okulların başarılı olması ümit edilir. Öğrencileri hayata hazırlayan temel bilgi ve becerileri kazandıran şahsiyet kazanma konusunda rehberlik eden öğretmenler ve idareciler şüphesiz okulların en büyük başarı faktörlerindedir. Okulların etkili bir okul olmasında, başarıya ulaştırılmasında lider özelliklerine sahip olan bir müdürün katkısı çok büyüktür. Bir okul müdürünün örgütsel amaçlara ulaşmasında en önemli destekçisi, oluşturduğu olumlu okul atmosferidir (Baykal, 2007).

Örgütler ortak amaç adına oluşturulmuştur. Bu hedeflerinin sağlanmasında baş aktör örgüt üyeleridir. Örgüt üyelerinin etkililiği, verimliliği; çevre, örgüt ve birey gibi birçok faktöre bağlıdır. Bu faktörlerin en belirginlerinden biri de örgütün sahip olduğu iklimidir (Arslan, 2004). Örgüt iklimi, örgütsel davranış araştırmalarında sıklıkla kullanılan bir terim olmakla birlikte birey ve örgütü ifade etmesi ve farklı bakış açılarından, farklı tanımlanması nedeniyle birçok disiplinin ilgisini çekmektedir (Ural, 2014).

Örgüt iklimi o örgütle mensup olan bireylerin tutumlarını etkileyen ve örgüt üyeleri tarafından kabul gören, örgüte kimlik kazandıran ve örgütü kontrol eden özelliklerin tümüdür (Ertekin, 1978). Örgüt iklimi bir okulu diğer okullardan ayıran ve okulunun kişiliği olarak kabul edilebilecek içsel özellikler bütünüdür (Baykal, 2007). Başka bir deyişle bir birey için kişilik ne ise bir okul içinde iklim odur (Hoy ve Miskel, 2015). Örgüt iklimi okullardaki örgüt üyelerinin tutum ve davranışlarına göre şekillenir. Okulların etkinliği ve verimliliği amaç ve görevlerini yerine getirmesi, uygun örgüt iklimi ve örgüt üyelerinin iklime bağlı davranışları sergilemesi ile ilişkilidir (Dağlı, 2018). Okul iklimini anlamak ve tanımlamak ve de analiz etmek çok önemlidir. Çünkü okul iklimi ile liderlerin, örgütün davranışı ve okulun kişiliğinin gelişimi üzerinde önemli ve olumlu bir etkisi vardır (Hoy ve Miskel, 2015).

Okulların sahip oldukları iklim onu başka okullardan farklı kılan fiziksel ve sosyal çevresi ile fiziksel ve çevredeki sosyal çevrenin etkileşimi ile tesis edilen, okulda bulunan tüm insanlarda hissedilen ve algılanan özellikler bütünüdür. Örgütsel iklim fertlerin örgütle ilişkilerini, bağlılıklarını, çalışan motivasyonunu, örgütsel amaçlara ulaşma çabalarını ve iş doyumunu etkilediği ölçüde, okul iklimi de ilişkiyi etkilemektedir. Okulun çevre ile ilişkileri, personel ilişkileri, öğrenci başarısı, okula bağlılık ve okul hedeflerine ulaşma düzeyinde çok etkilidir (Topçu, 2019).

Okulların eğitim öğretim faaliyetlerinin amaçlarına ulaşabilmesi için pozitif bir örgüt kültürüne sahip olmaları çok önemlidir. Sağlıklı bir örgüt kültürüne sahip bir okulun temel amacı, öğrencilerin öğrenmesi ve akademik ilerleme göstermesidir. Okulun etkililiği ve verimliliği var olan örgütsel sorunları anlayıp çözerek ve olumlu bir örgütsel iklim kurarak sağlanabilir. Örgüt kültürünü oluşturan unsurların belirlenmesine yönelik yapılan çalışmalar, araştırmacı ve uygulayıcılara örgütsel etkinlik ve verimliliğin artırılması için örgütün hangi yönlerinin geliştirilmesi gerektiği konusunda fikir vermektedir (Özgenel, 2020a).

Çalışanların kendilerini iyi hissettikleri bir örgütsel ortam, Olumlu bir örgütsel ortam olarak ifade edilmektedir. Böyle bir iş ortamında adeta bir bahar havası vardır. İş birliği, dayanışma ve başarı vardır. Olumsuz bir örgüt ortamı da baskıcı ve sıkıcı bir atmosferin hâkim olduğu olumsuz bir örgüt iklimini ifade etmektedir (Varol, 1989).

Bir iş yerinin iş görenleri, kuruluşun en önemli ve en temel kaynaklarından biridir. İnsan kaynaklarını etkin ve verimli kullanabilen kuruluşlar verimlilik ve başarının sürekliliğini sağlar. Örgüt iş gücünün en etkin şekilde çalışmasının ön koşullarından biri de olumlu bir örgüt atmosferinin varlığıdır. Örgüt iklimi örgütsel özellikleri etkiler ve bu özellikler çalışan davranışlarını etkiler. Olumlu bir örgüt iklimi çalışanların moralini, motivasyonunu ve örgüte bağlılığını etkiler. Örgüt içindeki ilişkilerin güvenli ve etkileşimli olmasını sağlar, iyi bir örgütsel performansı teşvik eder ve örgütü canlı tutar (Halis ve Uğurlu, 2008). Örgüt ile örgütteki insanlar arasındaki iletişim sonucunda örgüt ortamındaki atmosfer olan iklim olumlu ise örgütteki kişiler daha çok iş yapmaya çalışır ve iş deneyimlerini daha çok artırır. Böyle bir durum örgütün üretimini olumlu yönde etkileyebilmekte ve çalışanların performansını arttırabilmektedir (Özgenel, 2020b).

Topçu'ya (2019) göre Okul örgütünün sosyal yönü bürokratik yönünden ağır basmaktadır. Böyle bir örgütte amaçların gerçekleşmesinde sosyal ilişkilerin rolü daha fazla bir öneme sahiptir. Okul örgütlerini farklı kılan en büyük faktör ham maddesinin insan olmasıdır. Bu özelliğinden dolayı okul örgütlerinde sosyal özellikler büyük önem taşır. Son zamanlarda yapılan araştırmalar okul örgütlerinin amaçlarına ulaşmak için sahip olmaları gereken örgütsel sistemden ve olumlu iklim yapısından giderek uzaklaştıklarını göstermektedir. Devlet okulları açısından değerlendirilecek olursa fiziksel koşullar ve coğrafi koşullar gibi olumsuzluklarla mücadele çabalarının yanı sıra olumsuz bir okul iklimi eğitim sisteminin tamamen çökmesine neden olabilir. Bu koşullarda beklenen verimin sağlanması ve millî eğitimin amaçlarına uygun öğrenci yetiştirilmesinin mümkün olmadığı görülmektedir.

Bu araştırmanın amacı olumlu okul iklimi oluşturmada ilkökul öğretmenlerinin görüşlerini alarak okullarında olumlu okul ikliminin nasıl oluşturulabileceği ve eğitim paydaşlarına ne gibi görevler düşüğünü ortaya çıkarmaktır.

Bu amaç doğrultusundaki alt amaçlar aşağıya çıkarılmıştır. Öğretmenlerin:

1. Okul iklimi kavramı ve olumlu okul iklimi hakkındaki görüşleri nelerdir?
2. Okullarında mevcut olan okul iklimine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Okullarında olumlu bir okul ikliminin oluşturulabilmesi için neler yapılabileceğine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Okulda görev yapan öğretmenlerin birbirlerine bağlılığı, sosyal ilişkileri, ilişkilerde açık, destekleyici ve paylaşımcı olma hakkındaki görüşleri nelerdir?
5. Olumlu okul iklimi oluşturulabilmesi için fiziki şartların ne derece önemli olduğu hakkındaki görüşler nelerdir?
6. Olumlu okul iklimine sahip olan ve olmayan okul yöneticilerinin öğretmenlerine karşı tutumları hakkındaki görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Öğretmenlerin görev yaptıkları okullarının olumlu okul iklimine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu araştırma, nitel araştırma yönteminin durum çalışması modeli ile yürütülmüştür. Nitel araştırma yapan araştırmacılar insanların tecrübe ettikleri durumlara nasıl yorum getirdikleri ve bu deneyimlerini nasıl anlamlandırdıklarını, kendi yaşam dünyalarını nasıl oluşturduklarını anlamaya çalışırlar (Merriam, 2018).

Nitel araştırma tahminlere ve kişilerin ya da grupların sosyolojik ve insancıl bir soruna affettikleri manalara yer veren bir araştırma probleminin derinlemesine incelemesine değinen, kuramsal yorumlayıcı çerçevelerin kullanılması ile başlar. Tespit edilen problemi bulmak için nitel araştırma yapanlar araştırmada yer alan insan ve yerlere duyarlı, doğal ortamdaki verileri hem tümevarım hem tündengelemler ile örüntü ve temalar kurarak verileri tahlil edip nitel bir yaklaşımla oluştururlar. Meydana gelen rapor veya sunum, katılımcıların seslerini, araştırmacının derinlikli düşünmesini, problemin açıklanmasını ve yorumlanmasını ve de alanyazına olan katkısını kapsar (Creswell, 2021).

Nitel araştırmalarda çok sık olarak başvurulan yaklaşımlardan birisi bu çalışmanın da deseni olan durum çalışmasıdır. Nitel durum çalışmasının en belirgin özelliği bir ya da birden fazla durumun derinlemesine araştırılmasıdır. Bir durumla ilişkili olan faktörler bütüncül bir düşünce doğrultusunda araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumların nasıl etkilendikleri üzerinde durulur (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Merriam'a (2018), göre durum çalışması, sınırlı bir sistemin derinlemesine yorumlanıp tanımlanarak incelenmesidir. Buna bağlı mevcut araştırmanın durumu, öğretmenlerin görev yaptıkları okullarının var olan olumlu okul iklimidir. Bu kapsamda belirtilen duruma ilişkin katılımcıların görüşlerine ve tecrübelerine yer verilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Antalya ili Döşemealtı ilçesinde görev yapan devlet okullarındaki sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmaya katılacak gönüllülerin belirlenmesinde amaçlı örnekleme ve kolay ulaşılabilir durum örneklemesinden faydalanılmıştır. Amaçlı örnekleme, zengin bilgi içeriğine sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına imkân tanımaktadır. Bu yönüyle amaçlı örnekleme yöntemleri, birçok durumda olayların ve olguların ortaya konmasına ve keşfedilmesine fayda sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Kolay ulaşılabilir durum örnekleme halihazırda var olan, erişimi çabuk ve kolay olan ögelere dayanır. Nitel araştırmalarda en fazla kullanılan yöntemdir (Patton, 2005).

Bu çalışmanın örneklemini oluşturan öğretmenler için en az 2 yıl aynı okulda görev yapıyor olmaları temel alınmıştır. Nitekim öğretmenlerinin görev yaptıkları okulun okul iklimini değerlendirebilmeleri için kısa bir süre olmamak kaydıyla, belli bir süre aynı okulda görev yapmış olmaları gerekmektedir. Bu kapsamda araştırmanın çalışma grubunu Antalya ili Döşemealtı ilçesine bağlı iki devlet okulunda görev yapan 10 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Aşağıdaki Tablo 1'de bu çalışmaya katılan öğretmenlere ait demografik bilgilere yer verilmiştir

Tablo 1: Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler

Öğretmenin Kod İsmi	Cinsiyeti	Kıdemi	Okuldaki Hizmet Süresi	Yaşı	Branşı	Öğrenim Durumu
Ö1	Erkek	32	9	56	Sınıf Öğr.	Lisans
Ö2	Erkek	21	16	42	Sınıf Öğr.	Lisans
Ö3	Kadın	24	6	50	Sınıf Öğr.	Lisans
Ö4	Kadın	22	15	44	Sınıf Öğr.	Lisans
Ö5	Erkek	24	15	46	Sınıf Öğr.	Lisans
Ö6	Erkek	24	19	48	Sınıf Öğr.	Lisans
Ö7	Kadın	18	12	42	Sınıf Öğr.	Lisans
Ö8	Erkek	35	3	55	Sınıf Öğr.	Lisans
Ö9	Erkek	15	12	38	Sınıf Öğr.	Lisans
Ö10	Kadın	10	5	35	Sınıf Öğr.	Lisans

Tablo 1 incelendiğinde öğretmenlerin cinsiyet durumuna göre 6 erkek 4 kadın, öğrenim durumlarına göre 10 kişinin de lisans, okuldaki çalışma sürelerinin 3 ile 19 yıl arasında değiştiği, yaşlarının 35 ile 56 arasında değiştiği, meslek kıdemlerinin 10 ile 35 yıl arasında değiştiği branşlarının sınıf öğretmeni olduğu görülmektedir. Araştırmaya konu olan okulda öğretmen değişikliği sık yaşanmadığından okulda görev yapan öğretmenlerin yaş ortalaması 5 öğretmen genç-orta yaş, 5 öğretmen orta yaş grubunda olup yaş grupları birbirlerine yakındır.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama sürecinde verileri toplayabilmek için çalışma grubundaki öğretmenler ile iletişime geçilmiştir. Öğretmenlere araştırmanın amacı ve süreci hakkında bilgi verilmiş, araştırma sürecinde katılımın gönüllülük esaslı olduğu, katılımcılarla yapılacak görüşmelerin sesleri kayıt altına alınacağı, kişisel bilgilerin hiçbir şekilde deşifre edilmeyeceği ve kişisel bilgilerin gizli tutulacağı ilkesine bağlı kalınacağı açıklamasında bulunmuştur.

Veri toplama aracı olarak uzman görüşü alınarak hazırlanan ve açık uçlu sorulardan oluşan 6 adet sorunun bulunduğu yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Nitel araştırma tekniği kullanılan bu çalışmada, yapılan görüşmeler katılımcı öğretmenlerin onayı alınarak ses kaydı altına alınmıştır. Görüşmelerden elde edilen ses kayıtları daha sonra bilgisayara yazılı olarak aktarılmıştır.

Uygun yer ve zaman belirlenerek gönüllü katılımcılara açık uçlu sorular tek tek sorulup fikirlerini, düşüncelerini ve tecrübelerini ifade etmeleri istenmiştir.

Verilerin Toplanması

Veriler toplanırken uzman görüşü alınarak hazırlanan ve açık uçlu sorulardan oluşan 6 adet sorunun bulunduğu yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu form çalışma grubunda yer alan iki devlet okulunda görevli 10 öğretmenle yüz yüze görüşme yöntemiyle, görüşme yönteminin kurallarına hassasiyet gösterilerek uygulanmıştır. Görüşmeler ortalama 20-40 dakika arasında sürmüştür. Katılımcılar soruları cevaplarırken detaylandırma şekillerine dikkat edilerek derinlemesine cevap vermeleri sağlanmıştır. Yapılan görüşmeler katılımcı öğretmenlerin onayı doğrultusunda ses kaydı altına alınmıştır. Bu ses kayıtları daha sonra bilgisayara yazılı olarak aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen ses kayıtları bilgisayara yazılı olarak aktarılmıştır. Verilerin kontrolleri yapıldıktan sonra veriler analize hazırlanmıştır. Verilerin analizi ve çözümlenmesinde içerik analizi ve betimsel analizden faydalanılmıştır. İlk olarak bütün veriler detaylı bir şekilde gözden geçirilmiş, benzer olan ifadeleri temsil edecek temel görüşlere karar verilmiştir. Son olarak da ortaya konulan bu temel görüşler ile kodlanan öğretmen görüşleri birlikte, tablolarda ayrı ayrı organize bir şekilde belirtildikten sonra her tablonun altına o tabloya ait bulguların tanımlanmasına ve yorumlanmasına geçilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalar için iç geçerlik (inanırlık), dış geçerlik (aktarılabirlik) ve güvenilirlik (tutarlılık ve teyit edilebilirlik) en önemli unsurlar olarak belirlenmiştir. Bu araştırmanın iç geçerliliği sağlamak amacıyla çalışma bulguları sunulurken verilerin bağlantılı olduğu durumlar göz önüne alınmış ve yorumlar buna göre yapılmıştır. Görüşlerin içsel tutarlılığını oluşturmak için de iç homojenik ve dış homojenik kriterleri kullanılmıştır. Buna ek olarak görüşlerin tespitinde kuramsal yapı esas alınmış ve iç güvenilirliği sağlamak için verilerin analizinden sonra çeşitli bulgular yorum yapılmadan doğrudan alıntı yapılarak verilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Çalışmanın dış geçerliliğini sağlamak için yöntem kısmında araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve analiz edilmesi gibi basamaklar ile araştırmanın işlem basamakları açıklanmıştır. Ayrıca güvenilirliği arttırmak için bulguların hepsi yorum katmadan verilmiştir. Ayrıca nitel araştırma konusunda deneyimli ikinci bir araştırmacıya görüşmeden elde edilen veriler ile kodlamalar yapması istenmiş ve yapılan bu kodlamaların karşılaştırılması ile tutarlılık sağlanmıştır.

Araştırmaya geçmeden önce katılımcılara yapılan çalışma hakkında bilgi verilmiştir. Bu sürecin sonunda katılımcılara çalışmaya katılıp katılmayacakları sorulmuştur. Bu çalışmanın bütün aşamalarında katılımcıların kişisel bilgilerinin gizli tutulacağı ve elde edilen verilerin yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacağı bildirilmiştir. Katılımcılar araştırmaya gönüllü olarak katılmak istediklerini bildirmişlerdir. İfade ettikleri görüşlerinin bilimsel amaçlarla kullanılmasına izin verdiklerini belirtmişler, araştırmacı ile katılımcılar arasında bunu ifade eden “Araştırma Taahhüt ve Katılımcı İzin Formu” imzalanmıştır.

Etik Kurul Beyanı

Kurul Adı: Akdeniz Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Karar Tarihi: 25.01.2023

Belge Numarası: 564388

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde öğretmenlere sorulan sorulardan elde edilen bulgular frekans tabloları ve katılımcı görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar ile birlikte verilmiştir.

Okul İklimi Kavramı ve Olumlu Okul İklimi Hakkındaki Görüşler

Tablo 2’de görüleceği üzere eğitim kurumlarının temel taşı olan öğretmenlerin okul iklimi kavramı ve olumlu okul iklimi hakkındaki görüşlerini; Uyumlu ve Pozitif Çalışma Ortamı, Karşılıklı İlişkiler ve İletişimin Olması, Çalışmalarda İş birliği İçinde Olma, Yöneticinin Eşit ve Adil Olması, Eğitim Başarısı Temelli Çalışma, Olumlu Okul İklimi Hakkında Bilgi Sahibi Olma şeklinde belirttikleri görülmüştür.

Tablo 2: Öğretmenlerin Okul İklimi Kavramı ve Olumlu Okul İklimi Hakkındaki Görüşleri

Görüşler	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	f
Karşılıklı ilişkiler ve iletişimin olması	✓		✓					✓	✓	✓	5
Olumlu okul iklimi hakkında bilgi sahibi olma	✓				✓			✓	✓	✓	5
Uyumlu ve pozitif çalışma ortamı	✓	✓			✓		✓				4
Çalışmalarda iş birliği içinde olma				✓		✓					2
Yöneticinin eşit ve adil olması				✓					✓		2
Eğitim başarısı temelli çalışma								✓			1

Tablo 2’de öğretmenlerin 5’inde Öğretmenlerin Okul İklimi Kavramı ve Olumlu Okul İklimini Karşılıklı İlişkiler ve İletişimin olması olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Sosyal ilişkiler konusunda her zaman iyi ilişkiler kurmayı başardık gerek okulumdaki velilerle gerek arkadaşlarla ve yöneticilerle sorun yaşamadık.” (Ö1, 2)

“Okul iklimini okuldaki öğretmen ve idare arasındaki iletişim ve ilişkiler, öğrenci-öğretmen öğretmen-veli arasındaki ilişkiler, iyi niyetli ve olumlu davranışlar olarak düşünüyorum.” (Ö3, 2)

“Okul iklimini okul içi etkili ve olumlu bir iletişim kurmak olarak değerlendirebilirim.” (Ö8, 2)

“Okul iklimi kavramı okul da karşılıklı ilişkilerimizin olduğu sosyal bir çevremiz olup, yaşamış olduğumuz bu ortam, neredeyse evimizden daha çok vakit geçirdiğimiz bir yerdir.” (Ö9, 2)

“Okul iklimi deyince okulun tüm paydaşları ile ilgili ilişkilerini kapsayan bir durum olarak düşünüyorum. Yani öğretmen, öğrenci, veli idareci ilişkileri olduğunu geliyor aklıma.” (Ö10, 2)

Tablo 2’de öğretmenlerin 5 inin de Öğretmenlerin Okul İklimi Kavramı ve Olumlu Okul İklimi’ ni Olumlu Okul İklimi Hakkında Bilgi Sahibi Olduğunu ifade ettiği görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Okul iklimi hakkında yeterli bilgiye sahibim. Genelde çalıştığımız okullardaki iklim hep olumluydu.” (Ö1, 6)

“Olumlu okul iklimi hakkında uzman öğretmenlik sınavına çalışırken bilgi sahibi oldum. Mesela açık iklim var. Müdürün herkesin görüşünü aldığı, görüşlere saygı duyulduğu, kararlarda görüşlere yer verdiği, çalışanların arasında iş birliğinin olduğu iklim tipi diye düşünüyorum.” (Ö4, 6)

“Olumlu okul iklimini duydum. Yeni uzmanlık sınavında karşılaştım. Mesela Babacan iklim var. Babacan iklimde okul müdürü bütün sorunları çözer öğretmenler ilgisiz ve birbirine biraz daha resmi davranır. Bir de açık iklim vardır. Açık iklimde herkes birbirlerine yardımcı olur idareciler öğretmenleri destekler. Ayrıca kapalı iklim ve otoriter iklim vardır otoriter bir yönetim anlayışı vardır.” (Ö5, 6)

“Olumlu okul iklimi hakkında bilgi sahibiyim. Okul iklimine örnek verecek olursam sosyal beceri ve empati kurma becerisini kurmak ve geliştirmek, duyguları yönetme şiddet içeren ve saldırganca davranışları azaltma, merak etmeyi geliştirme sorumluluk alma akran eğitimi söylenebilir.” (Ö8, 6)

“Olumlu okul iklimi hakkında bilgiye sahibim, yakın zamanda uzmanlık öğretmenlik sınavında geçtiği için oradan bilgi sahibi oldum. Orada iklim tiplerini öğrendik.” (Ö9, 6)

“Olumlu okul ikliminde okul çalışanları, idaresi ve velinin iş birliğinin daha kuvvetli okullar olduğunu düşünüyorum. Çatışmaların olduğu okullarda ise olumsuz okul iklimleri mevcuttur.” (Ö10, 6)

Tablo 2’de öğretmenlerin 4’ünde Öğretmenlerin Okul İklimi Kavramı ve Olumlu Okul İklimini uyumlu ve pozitif çalışma ortamı olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Bu zamana kadar çalıştığım okullarda çalışma ortamının havası iyiydi, okul idaresi bize hep destek sağladı.” (Ö1, 1)

“Okul iklimi deyince yönetici, öğretmenler, öğrenci ve veli ile uyum, ahenk aklıma geliyor. Okulumuzda yönetici ve öğretmenlerimizle olan ilişkiler uyumlu ve uyumlu ortam var.” (Ö2, 1)

“Okul iklimi olarak bizim çalıştığımız okul ortamı açık iklim diyebiliriz. Herkes birbiriyle bilgi alışverişi yapıyor, idarecilerimiz bize yardımcı oluyorlar, bir sıkıntımız olduğunda probleminizi çözebiliyorlar. Öğretmen arkadaşlarla fikir alışverişinde bulunabiliyoruz.” (Ö5, 1)

“Okul iklimini öğretmenlerin rahat ettiği çocukların mutlu olduğu herkesin kendini rahatça ifade edebildiği eğitim ve öğretimin üst düzeyde olduğu güzel bir ortam olarak düşünüyorum.” (Ö7, 1)

Tablo 2’de öğretmenlerin 2’sinde Öğretmenlerin Okul İklimi Kavramı ve Olumlu Okul İklimini Çalışmalarda İş birliği İçinde Olma olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Okul iklimi kavramı benim için öğretmenlerin müdürün iş birliği içerisinde olduğu, müdürün herkese eşit davrandığı, iş başarısının yüksek olduğu bir çalışma ortamı olarak düşünüyorum.” (Ö4, 3)

“Okul iklimi okulda eğitim ve öğretim paydaşlarının bir araya gelerek iş birliği içinde kaliteli bir eğitim öğretimin öğrencilere sunulmasıdır denebilir.” (Ö6, 3)

Tablo 2’de öğretmenlerin 2’sinde Öğretmenlerin Okul İklimi Kavramı ve Olumlu Okul İklimi’ ni Yöneticinin eşit ve adil olması olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Okul iklimi kavramı benim için öğretmenlerin müdürün iş birliği içerisinde olduğu, müdürün herkese eşit davrandığı, iş başarısının yüksek olduğu bir çalışma ortamı olarak düşünüyorum.” (Ö4, 4)

“Okulumuzda bir çalışma yapılacağına, karar alınacağına hep birlikte demokratik karar alınıp çalışmalar yapılıyor, idarecilerimizde bizlere adil davranır ve yardımcı olurlar.” (Ö9, 4)

Tablo 2’de öğretmenlerin 1’inde Öğretmenlerin Okul İklimi Kavramı ve Olumlu Okul İklimi’ ni Eğitim Başarısı Temelli Çalışma olarak ifade ettiği görülmektedir. Katılımcının bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Ayrıca okullarda sosyal duygusal öğrenmeyi kullanarak okulların akademik başarısını sağlamak için yapılan çalışmaların yapıldığı ortam olarak değerlendirilebilir.” (Ö8, 5)

Okula Hâkim Olan İklim Hakkındaki Görüşler

Tablo 3’te görüleceği üzere eğitim kurumlarının temel taşı olan öğretmenlerin okula hâkim olan iklim hakkındaki görüşlerini; Okulun olumlu, pozitif havası, Yardımlaşma ve iş birliği, Övülme ve takdir edilme, Olumlu iletişim, Birlik ve beraberlik ortamı, şeklinde belirttikleri görülmüştür.

Tablo 3: Öğretmenlerin Okullarına Hâkim Olan İklim Hakkındaki Görüşleri

Görüşler	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	f
Okulun olumlu, pozitif havası	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓		7
Yardımlaşma ve iş birliği			✓		✓				✓	✓	4
Olumlu iletişim			✓						✓		2
Birlik ve beraberlik ortamı						✓	✓				2
Övülme ve takdir edilme	✓										1

Tablo 3’te öğretmenlerin 7’si Okullarına hâkim olan İklimi Okulun Olumlu ve Pozitif Havası olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Okulumuzda şu anda genel hava gayet olumlu çalışma ortamından son derece memnunuz. Gerek yöneticilerimiz gerekse arkadaşlarımız birbirine her konuda yardımcı olurlar. Biz yeni arkadaşlarımızdan yeni fikirler öğreniriz, yeni arkadaşlarımız bizim gibi tecrübeli arkadaşların tecrübelerinden faydalanmaya çalışırlar. Okul havası olarak gayet memnunuz.” (Ö1, 2)

“Okulumuzun şu andaki iklimi çok olumlu pozitif çok güzel bir ortam var. Yöneticimiz olsun, öğretmenlerimiz olsun pozitifler. İdarecilerimizle, öğrencilerimizle öğretmenlerimiz arasında güzel bir ahenk var, birliktelik ve kaynaşma var. Bu da eğitimimize olumlu yansıyor, okulumuzda olumlu bir iklim olduğunu düşünüyorum.” (Ö2, 2)

“Okulumuza hâkim olan iklim açık iklim, müdürümüz herkese eşit davranıyor. Müdürümüz her konuda bizi dinliyor, çalışan arasında iş birliği, saygı var. Müdürün bütün çalışanların görüşünü dinlediği onların görüşlerine yer verdiği okulumuzda olumlu ve pozitif bir iklim var.” (Ö4, 2)

“Okulumuzda olumlu pozitif güzel bir iklim, güzel bir sinerji oluşturduk. Olumlu ve uyumlu bir çalışma içerisindeyiz.” (Ö6, 2)

“Okulumuzda olumlu bir okul iklimi olduğunu düşünüyorum. Öğretmenler arasındaki ilişkiler iyi 2-3 yıldır özellikle öğretmenlerin bir arada ortak hareket etmesi, birlikte çalışması, çalışma ortamı da güzel.” (Ö7, 2)

“Bizim okulumuzda yaşam becerilerini geliştirmek için okul lideri olarak müdürümüz lider olmakta her konuda fırsat sunulması için her zaman açık kapılar bırakmaktadır. Okulumuzdaki bütün çalışanlar öğrenci başarısı için saygıya ve sevgiye dayalı ilişkiler içindedir. Okulumuz Döşemealtı içinde bahçe alanı bakımından en büyük okuldur. Bahçe düzeni ve ağaçlandırılması çok çok iyi durumdadır. Okulumuza hâkim olan iklim pozitif ve her yönden olumludur.” (Ö8, 2)

“Olumlu bir okul iklimi hâkim okulumuzda hem öğretmen arkadaşlar hem de idarecileriniz hem de velilerimiz ile ilişkiler olumlu. Genel çalışma ortamımız güzel.” (Ö9, 2)

Tablo 3’te öğretmenlerin 4 ü Okullarına hâkim Olan İklimi Yardımlaşma ve İş birliği olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Okulda herkes iş birliği içerisinde dayanışma içerisinde güzel bir iklim havası var. Bir problemimiz olduğunda idareciler bize her konuda yardımcı olabiliyorlar. İdarecilerimiz bizi her konuda dinliyor. Bir problemimiz olduğundan dinleyip yardımcı olmaya çalışıyorlar. Birbirimizin bir problemi olduğunda bir gün içerisinde çözülüyor, uzatılmıyor. Ya da yapılması gereken bir iş olduğunda arkadaşlarımız birbirlerine yardımcı olurlar. Mesela nöbetlerde bir değişme söz konusu olacaksa başka bir arkadaşımız işi olana yardımcı oluyor, nöbet günü değişimi yapıyor. Çalıştığım okulda çok mutlu olarak çalışıyorum.” (Ö3, 2)

“Okulumuzda açık iklim vardır. Öğretmen arkadaşlar birbirleriyle paylaşımcıdır, birbirlerine yardımcıdır fikir alışverişinde bulunurlar bir sıkıntılar olduğunda birbirlerinden veya okul idaresinden yardım alırlar. Okul idaresi bize destek olur. Bizim okulumuzda açık samimi bir iklim vardır.” (Ö5, 2)

“Arkadaşlarla, zümrelerle iş birliği içerisinde çalışıyoruz herhangi bir sorun yaşamıyoruz. Sosyal ilişkilerimiz olumlu gerek okul için de gerek okul dışında bir araya geliyoruz. İdaremiz her konuda bizi destekler sosyal aktivitelere önem verir. Eğitim öğretim ve diğer konularda idarecilerimiz bize hep yardımcı oluyor. Bu da okul iklimini olumlu yönde etkiliyor.” (Ö9, 2)

“Yaklaşık olarak bu okulda 5. yılındayım. Bu okulda olumlu bir okul iklimi olduğunu düşünüyorum. Arkadaşlar birbirlerine karşı fikirlerini açıklıkla belirtir, çalışma yapılacağı zaman iş birliği ile yapılır. İdarecilerimiz bizi destekler, yeniliklere ve fikirlere açıktır. Bu bir süre sonra velilere de yansır, veliler de bizimle iş birliğine girerler. Önce çalıştığım okullarda da olumlu iklimime sahip okullarda çalıştım. Ben çalışan kişinin kendi tutumlarının da hem okulu hem velileri etkilediğini düşünüyorum. Önceki çalıştığım yerlerde üzerime düşeni en güzel şekilde yapmaya gayret ettiğim için hep olumlu tepkilerle olumlu tutumlarla karşılaştım.” (Ö10, 2)

Tablo 3’te öğretmenlerin 2 ü Okullarına Hâkim Olan İklimi Olumlu İletişim olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Okulumuzda öğretmen ve idare arasında, öğretmenlerin kendi aralarında öğretmen ve öğrenciler arasında çok iyi bir iletişim olduğunu düşünüyorum. Önceki çalıştığım okullarda iyi bir okul iklimi yoktu. Diğer okullarda okul yöneticileri öğretmenlerden bir şey isterken sert bir tutumla sert bir tavırla emredici bir şekilde istiyor bu karşındaki kişide hem bir kırgınlık yaratıyor hem de bir heves kırıklığı oluşturuyordu. Bir isteğimiz olduğunda idareye gidip rahatça söyleyemiyorduk.” (Ö3, 2)

“Önceki çalıştığım okullarda iyi bir okul iklimi yoktu. Diğer okullarda okul yöneticileri öğretmenlerden bir şey isterken sert bir tutumla sert bir tavırla emredici bir şekilde istiyor, bu karşındaki kişide bir kırgınlık oluşturuyordu. İsteklerimizi idareye rahatça söyleyemiyorduk.” (Ö9, 2)

Tablo 3’te öğretmenlerin 2 ü Okullarına hâkim Olan İklimi Birlik ve Beraberlik Ortamı olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Bizim okulumuzda birlik beraberlik hâkimdir, çatlak ses yoktur. Böyle bir çatlak ses olsaydı ikili ilişkilerde sıkıntı olurdu. Başarısı olumsuz yönde etkilenirdi. Kişiler arasında problem yok.” (Ö6, 2)

“Öğretmenler birlik beraberlik içerisinde ve aralarındaki sosyal ilişkiler iyi ama daha da güzel olabilir. Arada pürüzler çıkabiliyor, öğretmenler arasında işle alakalı olup bireysel sorunlara dönüşen pürüzler olabiliyor.” (Ö7, 2)

Tablo 3’te öğretmenlerin 1’i Okullarına Hâkim Olan İklimi Övülme ve Takdir Edilme olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Bu okulda 8. yılımı çalışıyorum bu zamana kadar hep arkadaşlarımız iş barışı içindeler, birbirini ve yaptığı işi kıskanan arkadaşım yoktur. Hatta olumlu çalışmalar yapanlar ve olumlu işler hep övülmüş, takdir edilmiş, destek görmüştür. Okulumuzdaki iklim açık olumlu bir iklimdir.” (Ö1, 2)

Olumlu Okul İklimi Oluşturulabilmesi İçin Neler Yapılabileceği Hakkındaki Görüşler

Tablo 4’te görüleceği üzere eğitim kurumlarının temel taşı olan öğretmenlerin olumlu okul iklimi oluşturabilmek için yöneticilerin neler yapabileceği hakkındaki görüşlerini; Yöneticiler iletişim ve istişare ile ortak karar almalı, Çalışmalarda uyumlu olma, okulu birlikte yönetme, Öğretmenleri destekleme, yönlendirme, övme, takdir etme, Üstün meziyetlere sahip örnek kişilikli yönetici olma, Birleştirici ve çözüm odaklı olmalı, Saygı ve sevgi temelli eşit ve adil olma ayrımcılık yapmama, şeklinde belirttikleri görülmüştür.

Tablo 4: Öğretmenlerin Olumlu Okul İklim Oluşturabilmek İçin Yöneticilerin Neler Yapabileceği Hakkındaki Görüşleri

Görüşler	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	f
Yöneticiler iletişim ve istişare ile ortak karar almalıdır.	✓	✓	✓	✓	✓						5
Yeniliğe açık, çözüm odaklı, eşit ve adil olmalı								✓	✓	✓	3
ayrımcılık yapmamalıdır.											
Çalışmalarda uyumlu olma, okulu birlikte yönetme.						✓					1
Öğretmenleri destekleme, yönlendirme, övme, takdir etme.							✓				1

Tablo 4’te öğretmenlerin 5’i olumlu okul iklimi oluşturabilmek için yöneticilerin neler yapabileceği hakkındaki görüşlerini Yöneticiler iletişim ve istişare ile ortak karar almalı olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Olumlu okul ikliminin oluşturulabilmesi için en başta okul müdürüne büyük görev düşmektedir. Okul müdürü herhangi bir sorun da bir karar alınacağında ortak görüşme sonucunda oy birliği ile karar alması gerekir. Öğretmenler dinlenmeli görüşlerine değer verilmeli istişare ile karar alınmalıdır.” (Ö1,3)

“Olumlu okul iklimi oluşturmada yöneticiler iyi bir iletişim içinde olmalıdır. Sadece kendi açısından düşünmeden empati yaparak hem velilerin hem öğrencilerin hem öğretmenlerin sorunlarını konuşmalı her görüşe açık olmalı, kendi tespit edemedikleri bazı görüşleri öğretmenlerden almalı, sentez yaparak karara varmalı, yöneticiler karşısındaki kişiyi dinlemeli diye düşünüyorum.” (Ö2, 3)

“Yöneticiler bir kere okulun yöneticisi adı üzerinde onların üzerine düşen daha çok görevler var. Öncelikle öğretmenlerinin problemlerini dinlemeleri gerekiyor, sorunları olduğunda rahatlıkla onlara yardımcı olmalılar.” (Ö3, 3)

“Olumlu okul iklimi oluşturmada sorumluluk başta yöneticide biter. Olumlu okul ikliminde yöneticinin çalışanlara velilere öğrencilere karşı tutumu çok önemlidir. Saygı sevgi ve anlayış çok önemlidir, idarecinin velilere karşı belli bir mesafede olması gerekir, öğretmenin görüşlerine değer vermesi onu dinlemesi kararlara onları katması, öğretmenlerin arkasında durması gerekir.” (Ö4, 3)

“Kendi okulumda olumlu okul iklim olduğu için buradaki örneklerden yola çıkarak söyleyebilirim. Mesela, bizim okulumuzda bir sorun olduğunda müdür bey bizim fikirlerimiz alıyor, ondan sonra en son kararı kendisi veriyor. En azından bizim fikrimiz soruluyor, okulumuzda fikir birliği var. Bize bir şeyler soruluyor,

olumlu ortam olması için öyle yapılması lazım, herkesin fikirlerinin alınması ve bir karara varılması lazım. Doğru olan budur.” (Ö5, 3)

Tablo 4’te öğretmenlerin 3 si olumlu okul iklimi oluşturabilmek için yöneticilerin neler yapabileceği hakkındaki görüşlerini Yeniliğe açık, çözüm odaklı, eşit ve adil olmalı, ayrımcılık yapmamalı, olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Olumlu okul iklimini oluşturmada yöneticiler her zaman ön planda olmalı, kendilerini yenilemeli, günün gereklerine göre teknolojiyi kullanabilmeli, yönetmeliklere hâkim olmalı, adaletli, hoşgörülü ve tatlı sert olmalıdır. Örnek kişiliğe sahip olmalı, günün koşullarına göre giyinmeli, giyimiyle de örnek olmalıdırlar. Okul öğretmenleri arasında adil bir okul müdürü olduğu farkındalığını göstermelidir. Verdiği kararlar doğru olmalı, haksızlık yapmamalı, özellikle adaletli davranmalı, hoşgörülü davranmalı, yani katı kuralcı biri olmamalıdır.” (Ö8, 3)

“Olumlu okul ikliminde yöneticiler bir kere birleştirici olması gerekir. Hem veli hem öğretmen hem okulun diğer çalışanları arasında sürekli diyalog halinde kalarak, onların sorunlarına çözümü bularak onları idare ederek yardımcı olması gerekir.” (Ö9, 3)

“Bir okulda yönetici olumlu bir iklim olmasını istiyorsa çalışanlar arasında ayrımcılık yapmamalı, farklı tutum sergilememeli, ders programları yaparken adaletli davranılmalı, resmi programlarda görev dağılımı yapılırken eşit davranılmalı, bazı resmi görevler sadece kadın öğretmenlere yüklenmemeli, ayrıca sen gençsin sen yaparsın diye genç öğretmenlerin üzerine de yüklenilmemeli, herkese eşit davranılmalıdır. Öğretmen bir veli ile sorun yaşadığında idareci kendine yakın bulduğu öğretmeni destekleyip, diğerini kendi haline bırakmamalı, her öğretmenine sahip çıkmalıdır. Öğretmene eşit ve adil davranma ve sahip çıkma gibi tutumlar olumlu okul iklimine katkı sağlar.” (Ö10, 3)

Tablo 4’te öğretmenlerin 1’i olumlu okul iklimi oluşturabilmek için yöneticilerin neler yapabileceği hakkındaki görüşlerini Çalışmalarda uyumlu olma, okulu birlikte yönetme olarak ifade ettiği görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Okul müdürü bir alt kademesindeki öğretmen arkadaşlarla uyum içerisinde çalışması gerekir. Öğretmen ve idareciler okulu ortak olarak yönetmelidir.” (Ö6, 3)

Tablo 4’te öğretmenlerin 1’i olumlu okul iklimi oluşturabilmek için yöneticilerin neler yapabileceği hakkındaki görüşlerini Öğretmenleri destekleme, yönlendirme, övme, takdir etme olarak ifade ettiği görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli’nin bir arada olması, ortak hareket etmesi lazımdır. Okul yöneticileri çok etkili çok önemli. Okul yöneticisinin lider olması lazım, herkesi bir araya toplayabilen, şevkini kırmayan, öğretmenleri destekleyen, özellikle çalışanlarını heveslendiren ve övmekten çekinmeyen, güzel işleri, davranışları övmekten çekinmeyen olmalıdır. Güzel fikirler aslında birazcık idareciler öğretmenleri yönlendirdiği zaman, öğretmenleri biraz heveslendirince ortaya çıkıyor. Okulu aile olarak bir araya getiren yöneticidir. Öğretmenler yöneticinin yanında daha mutlu oluyorsa daha rahat hissedyorsa, daha güzel bir ortam olur diye düşünüyorum.” (Ö7, 3)

Tablo 5’te görüleceği üzere eğitim kurumlarının temel taşı olan öğretmenlerin olumlu okul iklimi oluşturabilmek için öğretmenlerin neler yapabileceği hakkındaki görüşlerini; Öğretmenler birleştirici, yenilikçi, idealist ve model olmalı; Görevini tam yapmalı, İdareye her alanda yardımcı olmalı; Dayanışma ve İş birliği içinde olmalı, şeklinde belirttikleri görülmüştür.

Tablo 5: Öğretmenlerin Olumlu Okul İklim Oluşturabilmek İçin Öğretmenlerin Neler Yapabileceği Hakkındaki Görüşleri

Görüşler	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	f
Görevini tam yapmalı, İdareye her alanda yardımcı olmalı		✓	✓	✓		✓			✓		5
Öğretmenler birleştirici, yenilikçi, idealist ve model olmalı	✓						✓	✓			3
Dayanışma ve iş birliği içinde olmalı					✓					✓	2

Tablo 5'te öğretmenlerin 5'i olumlu okul iklimi oluşturabilmek için öğretmenlerin neler yapabileceği hakkındaki görüşlerini Görevini tam yapmalı, İdareye her alanda yardımcı olmalı olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Öğretmenlerin de tek taraflı düşünmemesi gerektiğini, yöneticilere her konuda yardımcı olması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü ülkemizde yöneticiler sayı olarak yetersizdir. Yönetimsel işleri kolaylaştırarak kendi görevlerini tam yaparak velilerle ilişkilerinde idareye her şeyi yansıtmadan sorunları öğretmenlerin kendileri çözerek idarecilerin iş yükünü hafifletmelidirler. Öğretmen ilk başta sınıfa hâkim olursa, öğrencisine hâkim olursa, velilere hâkim olursa sorunlarını daha çabuk çözebileceği ve bunun okul iklimini olumlu yönde etkileyeceğini düşünüyorum.” (Ö2, 4)

“Öğretmenler de hem velilerle hem idare ile hem kendi aralarında gerektiğinde yardımlaşma, dayanışma içerisinde olmalı. Kendilerine bir görev verildiğinde bunu angarya olarak görmeyip yapmaları gerekiyor. Öğretmenlerin öğrencileri doğru yönlendirmesi gerekir. Öğrencilerine sevecen bir şekilde yaklaşırsa, sorunlarını dinleyip çözüm bulacak şekilde yaklaşırsa amaca ulaşılır.” (Ö3, 4)

“Öğretmenler de idarenin işlerinde yardımcı olmalı, saygılı davranmalı görevlerini iyi yapmalıdır.” (Ö4, 4)

“Öğretmenler okul müdürünün verdiği görevleri layıkıyla yaparsa okulumuzu en iyi şekilde başarıya ulaştırabiliriz.” (Ö6, 4)

“Öğretmenlere düşen görevlere baktığımızda da sonuçta bizler memuruz ve 657'ye tabiyiz. Yönetmelik gereğince idare bizden ne istiyorsa biz onları yapmakla yükümlü. Bize düşen verilen yasal görevleri yasalar çerçevesinde zamanında ve en güzel şekilde yapmaktır.” (Ö9, 4)

Tablo 5'te öğretmenlerin 3'ü olumlu okul iklimi oluşturabilmek için öğretmenlerin neler yapabileceği hakkındaki görüşlerini Öğretmenler birleştirici, yenilikçi, idealist ve model olmalı olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Her şeyden önce öğretmenler ayrıştırıcı değil birleştirici olmalıdır, bu çok önemlidir. Sınıflarına hâkim olmalıdır, güvenilir olmalıdır. Yeni fikirlere ve yeniliklere açık olmalıdır kendilerini geliştirmelidir. Öğretmen idare ile veli arasında köprü olmalı öğrencilerine rol model olmalıdır.” (Ö1, 4)

“Öğretmenler de idealist olursa güzel şeyler yapıyor. Onun haricinde zor. Ben kendimi de dâhil ederek eleştiriyorum öğretmenleri, bazen sahiplenmiyor bazı öğretmenler okulu. Maaşımı alr giderim kafasındalar çoğu zaman. Ben de bu tutumdan rahatsız oluyorum. Bunun yanında bazı öğretmenlerde bir şeyler yapmak için gerçekten kendini paralyorlar ama hep birlikte hareket etmek gerekiyor, sadece birilerinin gayretiyle olmuyor.” (Ö7, 4)

“Öğretmenler de günün gerektirdiği teknolojiyi sınıflarında kullanmalı, yeniliklere açık olmalı, değişik öğretim yöntemlerini iyi kullanmalı, giyiminde kuşamında topluma örnek olmalıdır. Özellikle bayan arkadaşlar giyimlerine son derece dikkat etmeli, devletin vermiş olduğu serbestliği aşırıya gitmeden kullanmalı, göze hoş gelmeyen giyim tavrı ve davranışlar sergilememelidir. Öğretmenlerin günümüzde öğrencilere en büyük örneğinden biri de giyim tarzlarıdır. Öğretmenler idareciler, öğrenciler ve veliler ile iletişim kurarken üslubuna dikkat etmeli, babacan tavrı olmalı, öğrenciye fiziki ve psikolojik şiddet uygulamadan işlerini örnek bir şekilde yapmalıdır diye düşünüyorum.” (Ö8, 4)

Tablo 5'te öğretmenlerin 2' si olumlu okul iklimi oluşturabilmek için öğretmenlerin neler yapabileceği hakkındaki görüşlerini Dayanışma ve İş birliği içinde olmalı olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Mesela ben zümre başkanım, whatsapp grubu kurdum. Zümre öğretmenleri olarak biz de bir karar alacağımız zaman ya yüz yüze ya da oradan hemen öğretmen arkadaşlara gerekli bilgileri veriyorum. Onlara fikirlerini soruyorum, ortak kararlar alıyoruz sınav planlamalarımızı ortak yapıyoruz aramızda bir dayanışma iş birliği var.” (Ö5, 4)

“Öğretmenler birbirlerine karşı şeffaf olmalı, iş birliği yapmalı diye düşünüyorum. Çok çalışan bir insana o popüler olmak için bunu yapıyor gibi olumsuz eleştiriler yapmak yerine biz ondan ne gibi yeni şeyler öğrenebiliriz diye düşünülmesi gerekir.” (Ö10, 4)

Tablo 6'da görüleceği üzere eğitim kurumlarının temel taşı olan öğretmenlerin olumlu okul iklimi oluşturabilmek için öğrenci ve velilerin neler yapabileceği hakkındaki görüşlerini; Öğrenciler saygılı davranmalı, Öğrenciler sorumluluk sahibi olmalı; Veliler her alanda okulun işleyişine yardımcı olmalı; Okul ve öğretmenlere gereksiz ve yersiz müdahale etmemeli; Gereksiz şikayetlerin yapılmaması, şeklinde belirttikleri görülmüştür.

Tablo 6: Öğretmenlerin Olumlu Okul İklim Oluşturabilmek İçin Öğrenci ve Velilerin Neler Yapabileceği Hakkındaki Görüşleri

Görüşler	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	f
Gereksiz şikayetlerin yapılmaması		✓	✓	✓		✓					4
Öğrenciler sorumluluk sahibi olmalı			✓			✓				✓	3
Veliler her alanda okulun işleyişine yardımcı olmalı			✓			✓			✓		3
Okul ve öğretmenlere gereksiz ve yersiz müdahale etmemeli		✓								✓	2
Öğrenciler saygılı davranmalı		✓					✓				2

Tablo 6’da öğretmenlerin 4’ü olumlu okul iklimi oluşturabilmek için öğrenci ve velilerin neler yapabileceği hakkındaki görüşlerini Gereksiz şikayetlerin yapılmaması olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Ayrıca gereksiz şikayetlerin yapılmaması gerektiğini, şikâyet etmenin bir koz olarak kullanıldığını anlamadan dinlemeden öfkeyle şikâyetlerin yapıldığını, bunun da öğretmenlerin idarecilerinin motivasyonunu olumsuz etkilediğini düşünüyorum. Bu durumun okulun eğitim barışının bozduğunu düşünüyorum.” (Ö2, 5)

“Cimere yapılan şikâyetler insanın motivasyonunu düşürüyor. Okulumuzda çok fazla yok ama birkaç şikâyet oldu. Böyle durumlarda öncelikle veli'nin gelip öğretmenle idare ile görüşmesinin daha doğru olacağını, birlikte bir çözüm yolu bulunabileceğini düşünüyorum. Bu şikâyetlerin bizlerin motivasyonunu düşürdüğünü ve olumsuz etkilediğini düşünüyorum.” (Ö3, 5)

“Bizim okulumuz ilçe milli eğitim ilçe komşu olduğu için velilerimiz okulda olan küçük sorunları bile doğrudan milli eğitime götürüyorlar, bize iletmeden milli eğitime şikâyetle bulunuyorlar. Aslında çok basit çözülebilecek sorunlar bunlar, belki de sorun bile değil. Kendileri sorun olarak görüp büyütüyorlar. Önce bize söyleseler, bu çok kolay çözülecek ama milli eğitime şikâyet ediyorlar. Dolayısıyla sonradan sorun çözüldüğünde de bu işin sorun olmadığını farkına varıyorlar.” (Ö4, 5)

“Bazı veliler de şikâyetlerde bulunabiliyorlar öğretmenle konuşmadan, birinci ağızdan dinlemeden tek taraflı çocuğa inanarak şikâyetle bulunabiliyorlar. Veliler öğretmeni dinleyip olayın iç yüzünü öğrenseler daha farklı sonuç olacak, ancak öğretmeni dinlemeden direk şikâyet mekanizmasını kullanıyorlar, çoğu zamanda istedikleri sonucu elde edemiyorlar hoş bir sonuç çıkmıyor.” (Ö6, 5)

Tablo 6’da öğretmenlerin 3’ü olumlu okul iklimi oluşturabilmek için öğrenci ve velilerin neler yapabileceği hakkındaki görüşlerini Öğrenciler sorumluluk sahibi olmalı, olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Öğrenciler de üzerlerine düşen ödev yapma, ders çalışma, ya da etkinliklerde görev alma, okula zamanında gelme, devamsızlık yapmama, ya da davranışları konusunda kurallara uyma, arkadaşlık ilişkileri konusunda hassas davranma olarak olumlu karşılık verecektir. Öğrenciler de öğretmenlerinin yönlendirmesi ile birlikte olumlu iklim havasına katkıda bulunmuş olurlar diye düşünüyorum.” (Ö3, 5)

“Öğrencilere ise sorumluluğunu bilmek kaydıyla zamanında derslere girmek, derslerini takip etmek, ödevlerini yapmak başarı için öğretmenleriyle birlikte çalışmalara katılmak düşer.” (Ö6, 5)

“Öğrenciler günümüz şartlarında eğitimin en zor paydaşlarından. Öğrencilerin en başta öğretmenlerine güvenmesi gerekiyor. Niye okulda olduklarının bilincine varmaları gerekiyor. Sadece okulda değil okul dışında da içinde yaşadıkları toplumun devletin bir parçası olduklarını bilip ona göre düzgün hareket etmeleri gerekiyor.” (Ö10, 5)

Tablo 6'da öğretmenlerin 3'ü olumlu okul iklimi oluşturabilmek için öğrenci ve velilerin neler yapabileceği hakkındaki görüşlerini Veliler her alanda okulun işleyişine yardımcı olmalı, olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Velilerimizin çoğunluğunun okulunuza yardımcı olduklarını düşünüyorum. Mesela kermes olduğunda, ya da başka bir etkinlik olduğunda, herhangi birinden bir şey rica ettiğimizde gönüllü olarak hepisi yardıma koşuyor, bu konuda iyi bir iletişim olduğunu düşünüyorum.” (Ö3, 5)

“Velilere okulun işleyişini anlatarak, sürecin içine katmak gerekir. Veliler işin ucundan tutmalı öğretmenleriyle birlikte sürekli istişare halinde olmalı, öğrenci davranışlarını kontrol etme, düzeltme noktasında okula yardımcı olmalı, akademik başarı için üzerine düşeni yapmalıdır.” (Ö6, 5)

“Velilere baktığımız zaman da velilerin okul idaresine ve öğretmenlerine eğitim alanında yardımcı olması gerektiğini düşünüyorum. Ayrıca okul dışında veli olarak yapmaları gereken sorumluluklar olduğunu bilmeleri ve en güzel şekilde yerine getirmeleri gerekiyor.” (Ö9, 5)

Tablo 6'da öğretmenlerin 2' si olumlu okul iklimi oluşturabilmek için öğrenci ve velilerin neler yapabileceği hakkındaki görüşlerini Okul ve öğretmenlere gereksiz ve yersiz müdahale etmemeli, olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Velilerin çok fazla okula müdahil olduğunu ve karıştıklarını düşünüyorum. Öncelikle yönetici ve öğretmenlerini yeterli kabul edip güvenmeleri gerektiğini ve öğretmenlerine saygılı davranmaları gerektiğini, okula velilerin gereksiz müdahalelerini olmaması gerektiğini düşünüyorum.” (Ö2, 5)

“Velilerimize gelince onlar işlerimize fazla müdahil olmaya çalışıyorlar, bizleri çok yönlendirmeye çalışıyorlar. Bizlere iş öğretmeye çalışıyorlar. Böyle durumda öğretmen mesafeyi koyduğu zaman bu tür sorunlar çözülebilir. Diğer bir olumsuz taraf ise okula uzak duran veliler, eğitim açısından onlar her zaman sorun oluşturur. Veliler ne çok uzakta durmalı ne de işin içine çok girmeli dengeli bir şekilde eğitime katkı sağlamalıdır.” (Ö10, 5)

Tablo 6'da öğretmenlerin 2' si olumlu okul iklimi oluşturabilmek için öğrenci ve velilerin neler yapabileceği hakkındaki görüşlerini Öğrenciler saygılı davranmalı, olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Öğrencilerin de son zamanlarda saygı yönünden eksik olduğunu görüyoruz. Yaşadığımız ortamda genel olarak olumsuzluklardan dolayı saygısızlık var. İdareci ve öğretmenlerine karşı saygılı olması gerektiği, başıboşluk, ilgisizlik, vurdumduymazlık, sosyal medyaya fazla zaman ayırmayı bırakarak kendi eğitim öğretileri ile ilgilenmeleri gerektiğini düşünüyorum.” (Ö2, 5)

“Öğrencileri değerlendirdiğimizde onların geleceklerini bizler belirleyeceğiz. Ortak hareket ederek, iş birliği yaparak, etkili bir şekilde geleceklerine yön vermemiz lazım. Ancak şu anda Z kuşağı denen nesilde büyük bir sıkıntı, problem var. Öğrencileri yönlendirme, davranış kurallarını öğrencilere öğretme, saygının ne olduğunu onlara öğretmemiz lazım.” (Ö7, 5)

Öğretmenlerin; Okulda Görev Yapan Öğretmenlerin Birbirlerine Bağlılığı, Sosyal İlişkileri, İlişkilerde Açık, Destekleyici ve Paylaşımçı Olma Hakkındaki Görüşleri

Tablo 7'de görüleceği üzere eğitim kurumlarının temel taşı olan öğretmenlerin; Okulda Görev Yapan Öğretmenlerin Birbirlerine Bağlılığı, Sosyal İlişkileri, İlişkilerde Açık, Destekleyici ve Paylaşımçı Olma Hakkındaki görüşlerini; Paylaşımçı ve Yardımsever Davranma, Sosyal İlişkilerin Güçlü Olması, Saygı ve Sevgi Temelli iş arkadaşlığı ve samimi olma, İş arkadaşlığının dostluklara dönüşmesi, Sosyal aktivitelerin kaynaştırmayı arttırması şeklinde belirttikleri görülmüştür.

Tablo 7: Öğretmenlerin; Okulda Görev Yapan Öğretmenlerin Birbirlerine Bağlılığı, Sosyal İlişkileri, İlişkilerde Açık, Destekleyici ve Paylaşımçı Olma Hakkındaki Görüşleri

Görüşler	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	f
Saygı ve sevgi temelli iş arkadaşlığı ve samimi olma	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓			7
İş arkadaşlığının dostluklara dönüşmesi			✓		✓	✓	✓			✓	5
Sosyal ilişkilerin güçlü olması			✓	✓			✓		✓		4
Paylaşımçı ve yardımsever davranma			✓							✓	2
Sosyal aktivitelerin kaynaştırmayı ve bağlılığı arttırması		✓							✓		2

Tablo 7’de öğretmenlerin 7’ si Öğretmenlerin; Okulda Görev Yapan Öğretmenlerin Birbirlerine Bağlılığı, Sosyal İlişkileri, İlişkilerde Açık, Destekleyici ve Paylaşımçı Olma Hakkındaki görüşlerini Saygı ve Sevgi Temelli iş arkadaşlığı ve samimi olma olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Okulumuzda öğretmenler arasında iş arkadaşlığı birbirine saygılı, birbirini destekleyici, laubali olmadan ve olması gerektiği kadar resmi şekilde devam etmektedir. Bazı arkadaşlarımızla okuldaki arkadaşlıklarımız okul dışında da devam etmektedir. Okulumuzda iş barışını bozan, sorun çıkaran, ilişkileri zedeleyen işleyişi bozan bir arkadaşımız yoktur. Okulumuzda sevgi ve saygı çerçevesinde ilişkilerimiz devam etmektedir.” (Ö1, 6)

“Şu anda kendi kurumumda öğretmenler arasında hem mesleki açıdan hem sosyal ilişkiler açısından çok güzel ve samimi bir bağlılık olduğunu düşünüyorum. Karşılıklı ilişkilerin samimiyeti, saygı, sevgi çerçevesinde olması iklimi olumlu kılıyor. Bunun da karşılıklı yardımlaşmayı, öğretmenin idareye yardımını idarenin öğretmene yardımını arttırdığını düşünüyorum.” (Ö2, 6)

“Okulumuzda çok resmi olan, çok kuralcı problem çıkaran bir öğretmenimiz yok, herkes birbirine saygılı, samimi davranır.” (Ö3, 6)

“Arkadaşlık ortamımız gerçekten güzel kimin ne ihtiyacı varsa biliriz. İlişkilerimiz sıcak ve saygı temellidir. Her konuda birbirimizin arkasında oluruz, birbirimize karşı açık ve samimiyizdir. Okul iklimini bozan olumsuzluk yapan bir öğretmenimiz yok.” (Ö4, 6)

“Okulumuzda öğretmen arkadaşlarımızla olumlu bir iş ve arkadaşlık ilişkisi var. Okulumuzda samimi bir arkadaşlık ortamımız vardır.” (Ö5, 6)

“Okulumuzda yaklaşık 32 tane öğretmen var ve yaş ortalamamız gençtir. Bu bizim için bir avantaj, hepsi genç dinamik elini taşın altına koyan arkadaşlardır. Bu sayede güzel bir arkadaşlık ortamımız var, birbirine karşı açık, saygı var, samimiyet var. Diğer okullarda olduğu gibi sendikal farklılıklardan dolayı, farklı köşelerde oturan, birbirinden uzak duran, farklı arkadaşlık grupları bizim okulumuzda yoktur. Yeni gelenler dâhil öğretmen arkadaşlar okulumuza uyum sağladılar. Hangi sendika, hangi siyasi görüşte olursa olsun herkes birlik olma, okul toplumu oluşturmada üzerine düşeni yapmaktadır. İş arkadaşlıkları, samimi dostluklara dönüştü.” (Ö6, 6)

“Bizim okulumuzda Türkiye’nin her bölgesinde yetişmiş, çeşitli yaş grubunda farklı inançlara sahip olan bay ve bayan arkadaşlarımız var. Bu durum bizler açısından hiçbir zaman sorun olmamaktadır. Öğretmen arkadaşların ilişkileri içten ve samimidir. Okul içinde resmi ilişkiler devam etmekte, okul dışında da samimiyet ön plana çıkmaktadır. Herkes birbirine son derece anlayışlı ve saygılıdır. Siyasi görüşüne saygılıdır. Okulumuz evrensel kabul görmüş değerlere değer veren arkadaşlardan oluşmaktadır.” (Ö8, 6)

Tablo 7’de öğretmenlerin 5’i Öğretmenlerin; Okulda Görev Yapan Öğretmenlerin Birbirlerine Bağlılığı, Sosyal İlişkileri, İlişkilerde Açık, Destekleyici ve Paylaşımçı Olma Hakkındaki görüşlerini İş arkadaşlığının dostluklara dönüşmesi olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Okulumuzda 35 civarında öğretmen var bu öğretmenlerden yaklaşık %60' a yakını okul dışında da birbiriyle görüşür, arkadaşlık ilişkileri devam ediyor. Ailece görüştüğümüz arkadaşlarımız da var. Ya da dışarıda toplanıp bir çay kahve içme, değişik etkinlikler yapma anlamında ilişkilerimiz devam ediyor. Bu faaliyetlerin iletişimimizi güçlendirdiğini okul iklimini olumlu yönde etkilediğini düşünüyorum.” (Ö3, 6)

“Okul dışında da birbirimizle görüşmelerimiz, samimiyetimiz devam etmektedir. Öğretmen arkadaşlardan birinin başına bir sıkıntı geldiğinde el birliği ile ona yardımcı oluruz. Gider onu ziyaret ederiz. Okulumuzda resmi WhatsApp grubunun yanında ayrıca bir arkadaşlarla görüştüğümüz gayri resmi bir WhatsApp grubumuz var her türlü iletişimi oradan sağlar birbirimizden her zaman haberdar oluruz.” (Ö5, 6)

“İş arkadaşlıkları, samimi dostluklara dönüştü. Öğretmenler arasındaki iş ilişkisi okul dışında sosyal hayatta da devam etmektedir. Birçoğumuz birbirimizi evlerde ziyaret eder ailecek görüşürüz.” (Ö6, 6)

“Öğretmenler okul dışında da arkadaşlık ilişkilerini devam ettiriyorlar, görüşüyorlar. Okul ilişkileri arkadaşlık ilişkilerine dönüşmüş durumda ama uzun zamandır okulumuzda görev yapan eski arkadaşlar arasında bu durum daha geçerli. Eski arkadaşlıklar daha çok devam ediyor yeni gelenleri ise arkadaşlık guruplarına kabul etme biraz daha zor oluyor. Hiç kimse yeni bir arkadaşlık ilişkisine başlayıp uğraşmak istemediği için yeni gelen arkadaşlarla derin dostluklar kurmanın istenmediğini düşünüyorum. Fakat bu durum okul iklimini çok etkilemediğini düşünüyorum.” (Ö7, 6)

“Öğretmenler arası iş arkadaşlığı ve dostluk, paylaşım en üst seviyede olduğu gibi dostluk ve arkadaşlıklar kurum dışında da devam etmektedir. Okul ve iş ilişkileri dışarıda arkadaşlık ilişkilerine dönmüş durumdadır. Mesela yeri gelir çocuğumuzu bırakacağımız kendisine güvenebileceğimiz dostluk oluşturduğumuz arkadaşlarımız vardır. Bununla birlikte arkadaşlık ilişkilerimiz sayesinde çocuklarımız da birbirleriyle güzel arkadaşlıklar kurmuşlardır.” (Ö10, 6)

Tablo 7’de öğretmenlerin 4’ ü Öğretmenlerin; Okulda Görev Yapan Öğretmenlerin Birbirlerine Bağlılığı, Sosyal İlişkileri, İlişkilerde Açık, Destekleyici ve Paylaşımçı Olma Hakkındaki görüşlerini Sosyal İlişkilerin Güçlü Olması olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Okulumuzdaki öğretmenler arasındaki iletişim çok güzel, sosyal ilişkiler anlamında şu ana kadar çalıştığım en iyi okullardan biri diyebilirim.” (Ö3, 6)

“Döşemealtı' nda en büyük okuluz. Dışarıdan bakıldığında çok kalabalık olduğumuz için imajımızın çok kötü olduğu düşünülebilir, ama tam tersi biz uzun yıllar birlikte çalıştığımız için burada hepimiz birbirimizle kaynaştık. Birlik ve beraberliğimiz ileri düzeydedir. Aile gibi olduk, birbirimizin her türlü huyunu suyunu bildiğimiz için bizim ilişkilerimiz çok olumludur. Müdürümüz de her zaman bunu söyler. Sınıflar kalabalık ve sorunlu öğrenci ve velilerin çok olmasına rağmen okul ortamımızın güzelliğinden dolayı arkadaşlarımız buradan tayin isteyip gitmek istemezler.” (Ö4, 6)

“Okulumuzda öğretmenler arasındaki sosyal ilişkiler, arkadaşlık ortamı olumlu, saygılı davranma anlayışlı hareket etme var. Genel hava %90 in üzerinde güzel ve öğretmenler arasında çok problem yok. Ancak bazı öğretmenler arasında ufak tefek problemler olabiliyor. Bu problemin sebebi bana göre başarılı olma kaygısı, kendini kanıtlamaya çalışma, idareden olur alma, aferin alma, biraz daha ön planda olma, biraz daha adımı duyurma kaynaklı kaygılar olduğunu düşünüyorum.” (Ö7, 6)

“Okulumuzdaki öğretmenler birbirine bağlı ve sosyal ilişkilerin yeterli düzeyde olduğunu düşünüyorum. Okul içinde ilişkiler iyi düzeyde, kaynaşmanın iyi olduğunu düşünüyorum.” (Ö9, 6)

Tablo 7’de öğretmenlerin 2’si Öğretmenlerin; Okulda Görev Yapan Öğretmenlerin Birbirlerine Bağlılığı, Sosyal İlişkileri, İlişkilerde Açık, Destekleyici ve Paylaşımçı Olma Hakkındaki görüşlerini Paylaşımçı ve Yardımsever Davranma olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Öğretmenler olarak görevimiz gereği her şeyi paylaşıyoruz ya da, yapılması gereken bir işte benim görevim değil diye düşünmeden birbirimize yardımcı oluyoruz, birbirimizi destekliyoruz. Bir problemi olan bir arkadaşımızın okulda yapılması gereken ne işi varsa yardımına koşuyoruz.” (Ö3, 6)

“Okulumuzun ikili ilişkileri güçlendirme anlamında birçok yere göre daha destekleyici olduğunu düşünüyorum. Okulumuzda bir tören programı hazırlama için görev dağılımı yapılırken zümreler bazında görev dağılımı yapılır. Bu görevler zümrelere verildiğinde sınıf öğretmenleri hemen kendi aralarında iş bölümü yaparak iş birliği içinde ilgili programı hazırlarlar. Ya da zümre arkadaşı rahatsız olan bir zümre grubu hemen o öğretmeni için iş birliği içinde doküman hazırlayıp ona yardımcı olur. İyi günde ve kötü günde hep arkadaşlar olarak birbirimizin yanında oluruz.” (Ö10, 6)

Tablo 7’de öğretmenlerin 2’ si Öğretmenlerin; Okulda Görev Yapan Öğretmenlerin Birbirlerine Bağlılığı, Sosyal İlişkileri, İlişkilerde Açık, Destekleyici ve Paylaşımçı Olma Hakkındaki görüşlerini Sosyal aktivitelerin kaynaştırmayı arttırması olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Öğretmenler arasında ilişkiler açısından çok güzel bir bağlılık var. Bunda idarecilerin önderliği ile özel günlerde hep birlikte olmanın, beraber zaman geçirmenin büyük rolünün olduğunu düşünüyorum. Öğretmenler günü' nde yapılan yemeğe bütün arkadaşlar katıldı. Güzel bir birliktelik oldu. Bunun yanında değişik zamanlarda yapılan piknik, gezi gibi etkinlikler ile birlik ve beraberliğin arttığını düşünüyorum.” (Ö2, 6)

“Okul idaremiz öğretmenler arası kaynaşmayı sağlamak için öğretmenler günü yemeği düzenleyerek üzerine düşeni yapıyor. Arkadaşların çoğu farklı ve uzak yerlerde, farklı mahallelerde oturuyor. Buna rağmen öğretmen arkadaşların doğum günlerinde kendi aralarında bir araya gelme, piknikler, gezilerde bir araya gelme gibi etkinliklerle kaynaşma ve sosyal ilişkilerimizde bağlılık artıyor diye düşünüyorum.” (Ö9, 6)

Olumlu Okul İklimi Oluşturulabilmesi İçin Fiziki Şartların Ne Derece Önemli Olduğu Hakkındaki Görüşler

Tablo 8'de görüleceği üzere eğitim kurumlarının temel taşı olan öğretmenlerin olumlu okul iklimi oluşturabilmek için Fiziki Şartların Ne Derece Önemli Olduğu hakkındaki görüşlerini; Malzeme ve Araç gereç durumunun yeterli olması, Okul bahçesinin ve oyun alanlarının yeterli olması, Nüfus artışına bağlı olarak sınıf mevcutlarının sürekli artması, Laboratuvar ve atölyelerin olmayışı ya da yetersizliği, Okul bahçesinde inşaat çalışmasının yapılması şeklinde belirttikleri görülmüştür.

Tablo 8: Öğretmenlerin Olumlu Okul İklim Oluşturabilmek İçin Fiziki Şartların Ne Derece Önemli Olduğu Hakkındaki Görüşleri

Görüşler	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	f
Malzeme ve araç gereç durumunun yeterli olması	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓		7
Nüfus artışına bağlı olarak sınıf mevcutlarının sürekli artması	✓	✓	✓			✓		✓	✓		6
Okul bahçesinin ve oyun alanlarının yeterli olması	✓	✓				✓		✓	✓		5
Okul binasını iki okulun birlikte kullanması ve bahçede inşaat çalışmasının yapılması				✓	✓		✓				3
Laboratuvar ve atölyelerin olmayışı ya da yetersizliği			✓							✓	2
Okulun genel fiziki şartlarının eğitim öğretime elverişli olması				✓			✓				2

Tablo 8'de öğretmenlerin 7'si olumlu okul iklimi oluşturabilmek için Fiziki Şartların Ne Derece Önemli Olduğu hakkındaki görüşlerini Malzeme ve Araç gereç durumunun yeterli olması olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Bazı eğitim araç gereçlerinde eksiklik olmakla birlikte, bunu kendi imkanlarımızla okul idaresi ile velilerle karşılayabilmekteyiz. Birçok okula göre malzeme yönünden avantajlı durumdayız diyebilirim.” (Ö1, 7)

“Okulumuzda eğitim araç gereci ve malzemelerin ve akıllı tahtaların olması bizim için çok kolaylık sağladı. Diğer araç gereçler konusunda da destek alabiliyoruz.” (Ö3, 7)

“Fiziki şartlar çok önemli, araç gereçlerin tam ve çalışır durumda olması çok önemlidir. Fiziki şartları güzel olan bir yerde çalışan öğretmenin moral motivasyonu yüksek olur. Ortam güzel olursa biz de daha istekli ve mutlu çalışırız. Aksi durumda motivasyonumuz kayboluyor. Bilgisayar projeksiyon tarzı ders araç gereçlerimiz var, eksiklerimiz yok mevcut araç gereçlerle idare ediyoruz.” (Ö4, 7)

“Okulumuzda araç gereç eksiklerimiz yok, yeteri kadar araç gerece sahibiz. Okulumuzda kütüphanemiz var, toplantı salonumuz var, sınıflarda projeksiyonumuz var.” (Ö5, 7)

“Okulumuz araç gereç olarak hiçbir eksiği yok diyebilirim. Donanım olarak sınıflarımız yeterli, akıllı tahtalardan tutunda matematik araç gereçlerine, fen dolaplarına kadar, vardır.” (Ö6, 7)

“Okul teknolojik altyapıya sahip, her türlü bilgisayar akıllı tahta var ve okulun ısınması uygun. Bir öğrencinin çalışabileceği öğrencinin başarılı olabileceği imkanlar sağlanmış. Bu fiziki imkanlar okulun iklimine olumlu katkı sağlıyor bu da başarıya katkı sağlıyor diye düşünüyorum.” (Ö8, 7)

“Ders araç gereçleri konusunda bir eksikliğimiz yok diye düşünüyorum. Gerek idare gerek veliler sayesinde eksik olan ders gereçlerini temin etmeye çalışıyoruz.” (Ö9, 7)

Tablo 8’de öğretmenlerin 6’sı olumlu okul iklimi oluşturabilmek için Fiziki Şartların Ne Derece Önemli Olduğu hakkındaki görüşlerini Nüfus artışına bağlı olarak sınıf mevcutlarının sürekli artması olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Son zamanlarda ilçemizin nüfus artışına bağlı olarak sınıflardaki öğrenci mevcudu, öğrenci sayısı çok artmaktadır. Sınıflar dar olduğu için öğrenci çokluğunu fiziki olarak sınıflar kaldırmamaktadır. Tek sıkıntımız nüfus artışına bağlı sınıflardaki mevcudun artmasıdır. Okul iklimini olumsuz etkileyen en büyük etken sınıflardaki öğrenci mevcudunun artması olarak düşünüyorum.” (Ö1, 7)

“Okul fiziki şartlarının eğitim öğretim yapmaya uygun olması başarıyı getireceğinden okul iklimini olumlu etkiler. İlerleyen süreçte nüfus artışından kaynaklı öğrenci sayısının atmasıyla derslik ihtiyacı oluşacağından bunun sorun yaratabileceğini düşünüyorum.” (Ö2, 7)

“Okulumuzun fiziki şartlarının yetersizliği konusunda bazı problemler var. Okulumuzdaki derslik sayısı nüfus artışından kaynaklı yetersiz gelemeye başladı. Bazı sınıflarımız öğrenci mevcuduna göre çok küçük, sınıfların küçük ve yetersiz olması gibi problemler sorun çıkarabiliyor.” (Ö3, 7)

“Sınıf mevcutlarımız ise bölgeye baktığımız zaman kalabalık, bölge nüfusu 4 kat arttı. Bizim derslik sayımız artmadığı için sınıflarımızdaki öğrenci mevcudu her geçen yıl daha da artıyor. Bu da ister istemez okul iklimini olumsuz yönde etkiliyor.” (Ö6, 7)

“Okulun ulaşımı kolay, etrafında yakın çevresinde yapılaşma az, sessiz bir ortam ve güzel bir okul diye değerlendirilebilir. Ancak bazı sınıfların dar olması, sınıf mevcudunun kalabalık olması, ana sınıfı ve birinci sınıf olarak kullanılan sınıfların dar olmasından öğrencilerin eğitim öğretimine uygun değil. Bu da iklimi olumsuz etkiliyor diye düşünüyorum.” (Ö8, 7)

“Genel anlamda okul fiziki şartlarımız yeterli ancak öğrenci sayılarımız son zamanlarda bölgemizin göç almasından kaynaklı artmaya başladı. Bu bizim için ileride sorun oluşturabilecek diye düşünüyorum.” (Ö9, 7)

Tablo 8’de öğretmenlerin 5’i olumlu okul iklimi oluşturabilmek için Fiziki Şartların Ne Derece Önemli Olduğu hakkındaki görüşlerini Okul bahçesinin ve oyun alanlarının yeterli olması olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Okul bahçemiz oyun alanı olarak çok geniş, imkanlar yönünden iyidir.” (Ö1, 7)

“Okulun fiziki şartları anlamında bahçemiz geniş olduğu için avantajlıyız. Oyun malzemeleri yönünden belki biraz eksiklikler var ama genel anlamda fiziki şartlarımız yeterli olduğu için okulun iklimini olumsuz yönde etkilediğini düşünmüyorum.” (Ö2, 7)

“Bahçe olarak en geniş bahçe mevcuttur. Bu bahçenin 10 dönümü yeşil alandır ve bahçemiz mesire alanı gibi doğal ortama sahip bir bahçedir. Bu çocukların psikolojisini olumlu yönde etkiliyor, çocukları kendilerini bir beton içerisinde görmüyorlar. Bahçedeki beden eğitimi saha imkanları yeterlidir.” (Ö6, 7)

“Okulumuzun bahçe alanı 17.000 metrekareye yakındır daha önceki yönetici arkadaşlar çok güzel bahçe oluşturmuşlar. Çok güzel ağaçlandırma yapılmış oyun alanları yapılmış. Öğrenciler bahçeye çıktığı zaman oyun alanlarında çok rahat oynayıp enerjisini atabiliyorlar.” (Ö8, 7)

“Olumlu okul ikliminde okulun fiziki şartlarının öğrencilerin birbirleriyle olan sosyal ilişkilerini destekleyecek şekilde olması gerektiğini düşünüyorum. Okulumuzda çok geniş bir bahçe, bahçede yeterli

oyun alanları, yeterli düzeyde spor etkinliklerine yönelik malzemeler olduğu için çocuklar bu tür etkinliklere katılıyorlar. Bu imkanlar çocuklarda olumlu tutum geliştiriyor ve olumlu okul iklimine katkı sağlanmış oluyor.” (Ö9, 7)

Tablo 8’de öğretmenlerin 3’si olumlu okul iklimi oluşturabilmek için Fiziki Şartların Ne Derece Önemli Olduğu hakkındaki görüşlerini Okul binasını iki okulun birlikte kullanması ve bahçede inşaat çalışmasının olması olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Okulumuz açık ve olumlu bir iklim ama fiziki şartlarımız pek iyi değil. Sebebi ise ilkokul olarak biz ortaokulla beraber aynı binayı kullandığımız için üç yıldır bizi çok zorladı. Sınıflarımızı araç gereçlerimizi ortak kullandığımız için araç gereçlerimiz yıprandı. Birçok araç gerecimiz kullanılamaz hale geldi. İkili eğitim fiziki imkanlarımızı yıprattı, okul iklimimizi olumsuz yönde etkiledi.” (Ö4, 7)

“Şu an okulumuzun genel fiziki şartları çok iyi değil, okul binasını iki okul kullanıyoruz. Ayrıca iki inşaatın arasında kaldık. Bahçede devam eden inşaat varken öğrencilerle bahçeye çıkıp bir şeyler yapabilmek çok zor. Sportif ve sosyal etkinlikler için okulun kullanabileceği güzel bir bahçesi olmazı lazım. Fiziki şartlarının çok iyi olması, öğrencinin nefes alması için bahçenin rahat, oyun alanlarının tam olması, bahçe düzeninin iyi olması lazım. Değişik oyun alanları olmalı ki çocuklar enerjisini atabilsinler. Böylece akli oyunda kalmamalı sınıfa geldiğinde derslere kafasını verebilmelidir.” (Ö5, 7)

Tablo 8’de öğretmenlerin 2’si olumlu okul iklimi oluşturabilmek için Fiziki Şartların Ne Derece Önemli Olduğu hakkındaki görüşlerini Laboratuvar ve atölyelerin olmayışı ya da yetersizliği olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Okulumuzda laboratuvarımız yok. Laboratuvar da ders işlenirken, çocuklar yaparak yaşayarak öğrendiği zaman çocuklar da derslerde daha başarılı oluyorlar. Bu da okul iklimine olumlu yansıyor. Ayrıca çocukların yararlanabileceği değişik atölyeler yok. Kütüphanemiz var ve çocuklar oraya gitmekten mutlu oluyorlar. Konferans salonumuz var. Orası da bizim için birçok etkinlikte kullandığımız için çok kıymetli bir yer tutmaktadır.” (Ö3, 7)

“Bazı derslerde çocukların dikkatini çekecek çok çeşitli eğitim materyallerinin olduğu laboratuvar veya atölyelerde derslerin işlenmesi çok katkı sağlayacaktır. Yapararak yaşayarak öğrenme temelli bir sınıf oluşturulursa öğrenme daha kalıcı hale gelecektir. Okulumuzun fiziki şartlarının tam anlamıyla yeterli olduğu söylenemez. Bir spor salonumuz olsa bir müzik odamız olsa bizim için çok faydalı olur.” (Ö10, 7)

Tablo 8’de öğretmenlerin 2’si olumlu okul iklimi oluşturabilmek için Fiziki Şartların Ne Derece Önemli Olduğu hakkındaki görüşlerini Okulun genel fiziki şartlarının eğitim öğretime elverişli olması olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Olumlu okul dilim oluşturmada okulun fiziki şartlarının son derece önemli olduğunu düşünüyorum. İnsan rahat bir evde yaşadığında nasıl mutlu oluyorsa, okulda da eğitimin söz konusu olduğu bir ortamda, daha donanımlı, daha güzel olanakları olan hem spor hem sanat hem laboratuvar ve diğer alanlarda imkanları olan okullarda çok daha verimli ve başarılı olunacağını düşünüyorum. Daha istekle şevkle çalışılacağını düşünüyorum. Okulumuzun fiziki şartları ise araç gereç vb. imkân olarak genel anlamda iyi ama okulun küçük olması, sınıfların yetmemesi, inşaat anlamında yapının problemli olması, bazı yerlerin akması ilkokul ortaokulunun birlikte olması kocaman bahçesinin olmasına rağmen küçük bir okul binasının olması, olması olumsuz yönde etkiliyor diye düşünüyorum.” (Ö7, 7)

“15 yıl önce olsaydı okulun fiziki şartları okul iklimi için belki çok önemli olmayabilirdi. Çünkü o zamanın çocukları farklıydı. Günümüz çocukları teknoloji çağının çocukları olduğu için okulun fiziki şartları imkanları teknolojik imkanlar çok önemli hale geldi. Çocukların dikkat süreleri kısa, o yüzden materyaller daha fazla olmalı, oyun olanakları daha düzenli olmalıdır. Bizler sınıf öğretmeni olarak yeni materyaller oluşturabiliyoruz, ama yetersiz kalan alanlarda da devlet desteğinin olması gerekiyor. Sınıflarımız kalabalık olduğu için materyal geliştirme bizim için zaman kaybına neden oluyor. Birçok materyal hazır olarak elimize gelse öğrencilere ayıracağımız zaman daha fazla olacak, bu da okul iklimini olumlu yönde etkileyecektir.” (Ö10, 7)

Olumlu Okul İklimine Sahip Olan ve Olmayan Okul Yöneticilerinin Öğretmenlerine Karşı Tutumları Hakkındaki Görüşler

Tablo 9’da görüleceği üzere eğitim kurumlarının temel taşı olan öğretmenlerin Olumlu Okul İklimine Sahip Olan ve Olmayan Okul Yöneticilerinin Öğretmenlerine Karşı Tutumları hakkındaki görüşlerini; Saygı, sevgi temelli ve Liderlik; İletişime açık, karşısındaki kişiyi dinleyen ve anlayan,

empati yapan; Adil ve demokratik davranan, Ayrımcılık yapmayan; Kuralcı, baskıcı, iletişime kapalı, emredici ve ayrımcılık yapan, şeklinde belirttikleri görülmüştür.

Tablo 9: Öğretmenlerin Olumlu Okul İklimine Sahip Olan ve Olmayan Okul Yöneticilerinin Öğretmenlerine Karşı Tutumları Hakkındaki Görüşleri

Görüşler	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	f
Kuralcı, baskıcı, iletişime kapalı, emredici ve ayrımcılık yapandır. Saygı, sevgi temelli ve Liderlik	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	9
İletişime açık, karşısındaki kişiyi dinleyen ve anlayan, empati yapandır. Adil ve demokratik davranır. Ayrımcılık yapmaz.	✓			✓	✓	✓	✓			✓	6
		✓	✓						✓		3
	✓					✓		✓			3

Tablo 9’da öğretmenlerin 9’u olumlu okul iklimi oluşturabilmek için Olumlu Okul İklimine Sahip Olan ve Olmayan Okul Yöneticilerinin Öğretmenlerine Karşı Tutumları hakkındaki görüşlerini Kuralcı, baskıcı, iletişime kapalı, emredici ve ayrımcılık yapan; olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Olumsuz okul iklimine sahip okullardaki yöneticileri ise çevredeki arkadaşlardan duyduğum kadarıyla öğretmenlerini hiç dinlemediği, görüşlerine hiç saygı göstermediği, sadece bir işi yaptırırken emir vererek yaptırmaya çalıştığı yönündedir. Olumsuz okul iklimine sahip okullardaki yöneticiler emredici, baskıcı, kuralcı başkalarını dinlemeyen, dediğim dedik tarzda bir yaklaşıma sahip yöneticilerdir diye düşünüyorum.” (Ö1, 8)

“Olumsuz okul iklimine sahip yöneticilerde ise emredici üslup, aşırı kuralcılık, üstün ve baskın olma duygusu olduğunu düşünüyorum. Olumsuz okul iklimi olan okulların yöneticilerinde diyalog azaldığı için sorunlar büyüyecek ve bu eğitim ortamını da olumsuz etkileyecektir. Emredici şekilde değil de güzel hitaplarla konuşulduğu sürece bu ortam güzelleşecek, iklimi olumlu etkileyecektir diye düşünüyorum.” (Ö2, 8)

“Olumsuz okul iklimindeki yöneticiler kendini kapatmış, öğretmenlerini hiç dinlemeyen, aşırı resmi ve kuralcı oluyor. Kendi etrafına bir duvar ördüğünden öğretmen herhangi bir problemi varsa da bunu yöneticiye söyleyemiyor, söylese bunun dinlenmeyeceğini ya da ters bir tepkiyle karşılaşacağını düşünüyor. Böyle idareciler çalışanlarına katı ve sert, emredici bir şekilde yaklaşabiliyor.” (Ö3, 8)

“Olumsuz okul ikliminde idareciler bazı arkadaşlara karşı ayrımcılık yapıp onları daha fazla destekliyor. Bazı arkadaşların hatalarını görmeyip, diğerlerini sürekli görüyor. Dolayısıyla öğretmenler arasında bir haksızlığa, ilişkilerin bozulmasına sebep oluyor. Bu durum olumsuz bir ortam oluşturuyor ve okul çalışma barışının bozulduğunu düşünüyorum.” (Ö4, 8)

“Olumsuz okul iklimindeki müdürlerin olumsuz tutumundan dolayı öğretmenler müdürleriyle çatışma halindedir. O okullarda büyük ihtimalle okul müdüründe iletişimde problem vardır. Önyargılı yaklaşım, öğretmenlere karşı olumsuz bakış açısı, kendisini daha erişilemez daha yüce görme, egolu olma, okulu olumsuz iklim olması noktasında etkilemektedir.” (Ö6, 8)

“Olumsuz okul iklimi olan okuldaki yönetici ise çok büyük stres altındadır. İletişime kapalıdır. Bunu da öğretmenlerine yansıtır, gergin bir ortam vardır. Çözmesi gereken bir sürü sorun vardır, bundan etkileniyordur. Bu okullardaki yöneticiler okulunda iyi bir lider olamayı, iyi yönetemeyi, sorunları çözemeyi, yaklaşım şekli üslubu, bunlar tamamen okul iklimini olumsuz yönde etkiler.” (Ö7, 8)

“Olumsuz okul iklimi olan okulda yönetici öğretmenleri sendika veya siyasi görüşüne göre değerlendirebilir, birisine daha yakın davranabilir ya da farklı farklı sebeplerden dolayı sendikacılık, hemşericilik, siyasi vesaire sebeplerden dolayı kişi kayırıyor olabilir. Adaletsizdir, bu tarz yöneticilerin olduğu yerde okul iklimini olumlu olması beklenemez.” (Ö8, 8)

“Olumsuz okul iklimine sahip okullardaki idareciler genelde kuralcı oluyorlar. Öğretmenleri ya da diğer okul çalışanlarını çok fazla dinlemediklerini düşünüyorum. Genelde baskıcı, emredici veya cezalandırıcı olabiliyorlar diye düşünüyorum.” (Ö9, 8)

“Olumsuz iklime sahip okul yöneticilerinde ben liderim, emrederim, benim dediklerim yapılması gerekiyor, tutumu olmamalıdır. Neticede biz bir devlet memuruymuz, devletin kurallarına göre görev yapıyoruz. Çok katı disiplin uygulamalarında insanlar yıpranabiliyor. Bunun yerine daha yumuşak, daha sıcak, daha samimi bir ortam oluşturulmalı, işler böyle ortamda yürütülmeli diye düşünüyorum.” (Ö10, 8)

Tablo 9’da öğretmenlerin 6’sı olumlu okul iklimi oluşturabilmek için Olumlu Okul İklimine Sahip Olan ve Olmayan Okul Yöneticilerinin Öğretmenlerine Karşı Tutumları hakkındaki görüşlerini Saygı, sevgi temelli ve Liderlik olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Olumlu okul iklimine sahip okul yöneticileri her şeyden önce liderdir. Sorunlara hızlı çözüm bulur, açık fikirlidir.” (Ö1, 8)

“Olumlu okul ikliminde yönetici lider konumundadır. Samimi bir hava hâkimdir. Yönetici iş birliğini sağlar, liderlik yapar, öğretmenlerini her zaman destekler.” (Ö4, 8)

“Bizim okulumuzun iklimi olumlu olduğu için yönetici kadromuzdan memnunuz. Bizlere hem idarecilik yapıyor hem liderlik yapıyorlar. Bizim fikirlerimizi alınıyor, karar aşamasında bizlere danışılıyor ortak fikirden sonra karar alınıyor.” (Ö5, 8)

“Nasıl bir koronun şefi varsa okulların şefi de okul müdürüdür. İyi bir koro şefi korosuyla güzel müzik ortaya çıkarır. Okul müdürü de lider olarak donanımlı ve iyi özelliklere sahip olmalıdır.” (Ö6, 8)

“Olumlu okul iklimindeki yöneticiler lider özelliği sayesinde çalışma barışını sağlamıştır, olumlu iletişim ile huzurlu bir ortam oluşturmuştur. Bu nedenle yöneticiler rahattır.” (Ö7, 8)

“Lider özellikleri her yöneticide olması gerekiyor. Okulumuzun müdürü bizi teşvik ettiği için başarılarımızı övgü ile karşıladığı için olumlu ortam oluşmaktadır. Bunun tersine bir öğretmen projeleri yapıyor, gayret ediyor, çalışıyor ama destek görmüyorsa, bir de etrafındaki idareci ve öğretmen arkadaşları tarafından angarya iş yapıyormuş gibi eleştirilirse o öğretmenin şevki kırılacaktır.” (Ö10, 8)

Tablo 9’da öğretmenlerin 3’ü olumlu okul iklimi oluşturabilmek için Olumlu Okul İklimine Sahip Olan ve Olmayan Okul Yöneticilerinin Öğretmenlerine Karşı Tutumları hakkındaki görüşlerini İletişime açık, karşısındaki kişiyi dinleyen ve anlayan, empati yapan; olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“İlk olarak kişiler arası diyalog, iletişim ve empati aklıma geliyor ve çok önemli diye düşünüyorum. Olumlu okul iklimine sahip okul yöneticileri diyaloga açık, karşılıklı empati yapan idarecilerdir. Hem yönetici empati yapıyor hem de öğretmen yapıyor, böylece sorun çözüldüğü için olumlu iklimi sağlanıyor diye düşünüyorum.” (Ö2, 8)

“Olumlu okul iklimi olan yöneticiler bir kere öğretmenlerini dinliyorlar ve onları anlamaya çalışıyorlar, problemlerine çözüm üretmeye çalışıyorlar.” (Ö3, 8)

“Olumlu okul iklimine sahip olan bir okulun yöneticisi öğretmenleri olduğu gibi kabul eder, iletişime açıktır. Herhangi bir sorunda en hızlı şekilde çözüm bulmaya çalışır. Şikâyet eden değil idare eden olması gerekiyor.” (Ö9, 8)

Tablo 9’da öğretmenlerin 3’ü olumlu okul iklimi oluşturabilmek için Olumlu Okul İklimine Sahip Olan ve Olmayan Okul Yöneticilerinin Öğretmenlerine Karşı Tutumları hakkındaki görüşlerini Adil ve demokratik davranan, Ayrımcılık yapmayan; olarak ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Okul müdürü çalışanlarına karşı demokratik yaklaşıma sahip olmalı, ayrımcılık yapmamalıdır. Kişileri sendikasına inancına ve benzeri durumlara göre ayırmaması gerektiğini düşünüyorum.” (Ö1, 8)

“Okul müdürü babacan olmalı, herkese eşit yaklaşmalı, eşit mesafede olmalı, kimseyi kişisel özelliklerinden dolayı ayırmamalı, destekleyici olmalıdır.” (Ö6, 8)

“Yöneticiler okul çalışanlarına karşı adil, destekleyici olmalı, yenilikleri açık olmalı, onların menfi davranışları ile birlikte olumlu davranışlarını görmeli ve bir bütün olarak değerlendirmelidir. Ayrımcılık yapmadan ödüllendirmeli, onurlandırmalı, adaletli olmalı, kişilikli olmalı, yaşam şekli

bakımından toplum tarafından kabul edilen meziyetlere sahip olmalı hem aile yapısı olarak hem davranış olarak örnek olmalıdır. Bu tarz bir yönetici olursa öğretmenler okula istekle gider, okulda mutlu olur. Bu özellikleri hissedilen idarecilerin okulunda öğretmenin güveni artar, öğretmen kendini mutlu hisseder diye düşünüyorum.” (Ö8, 8)

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmaya katılan öğretmenlerin yarısı okul iklimi kavramını bildiklerini ve olumlu okul iklimini; uyumlu ve pozitif çalışma ortamı, karşılıklı iyi ilişkiler ve iletişimin olduğu ortam, çalışmalarda iş birliği içinde olma, okul yöneticisinin çalışanlara eşit ve adil davranması, eğitim başarısı temelli çalışmanın olduğu okul iklimi gibi kavramlarla olumlu şekilde tanımladıkları görülmüştür.

Çalışmaya katılan öğretmenler kendi okullarına hâkim olan iklim hakkındaki görüşlerini; okullarında olumlu ve pozitif havanın olduğu, yardımlaşma ve iş birliğinin olduğu, yöneticileri tarafından övülme ve takdir edilmenin olduğu, olumlu iletişimin kurulduğu, birlik ve beraberlik içindeki bir çalışma ortamının olduğu, şeklinde olumlu ifadelerle belirttikleri görülmüştür. Bu da çalıştıkları okulun ikliminin pozitif ve açık bir iklim olduğunu göstermektedir. Varol'un (1989) “çalışanların kendilerini iyi hissettikleri bir örgütsel ortam, olumlu bir örgütsel ortam olarak ifade edilmektedir. Böyle bir iş ortamında adeta bir bahar havası vardır. Olumsuz bir örgüt ortamı da baskıcı ve sıkıcı bir atmosferin hâkim olduğu olumsuz bir örgüt iklimini ifade etmektedir.” Şeklindeki bulgusuyla örtüşmektedir.

Olumlu okul iklimi oluşturabilmek için kimler neler yapabilir sorusu öğretmenlere sorulmuş, okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrenciler-veliler olmak üzere üç yönden öğretmenler şu görüşleri belirtmişlerdir.

Öğretmenler, yöneticilerin neler yapabileceği hakkındaki görüşlerini; yöneticiler iletişim ve istişare ile ortak karar almalı, çalışmalarda uyumlu olmalı, okulu öğretmenlerle birlikte yönetmeli, öğretmenleri desteklemeli, yönlendirmeli, övmeli, takdir etmeli, ödüllendirmeli, kendilerini geliştirmeli, üstün meziyetlere sahip örnek kişilikli yönetici olmalı, birleştirici ve çözüm odaklı olmalı, saygı ve sevgi temelli eşit ve adil olmalı, ayrımcılık yapmamalı, şeklinde belirttikleri görülmüştür. Araştırmanın bulguları Eriş'in (2012) çalışmasında ifade ettiği “Okul yöneticilerine okulda olumlu bir atmosfer yaratılmasında büyük sorumluluk düşmektedir. Bir yönetici makamında oturarak olumlu bir okul iklimi oluşturamaz. Ancak bir okul yöneticisi adil, tutarlı, yetenekli ve doğru yerde ve zamanda “görünür” olmalıdır. Yönetici, beklentilerini öğrenci ve öğretmenlere ileterek, onları güçlendirerek, okulun gelişimine odaklanarak, öğrenci ve öğretmenlerden sonra diğer görev ve sorumlulukları yerine getirerek, okulda olumlu bir atmosferin gelişmesine katkıda bulunur” (Eriş, 2012). Bulgularıyla örtüşmektedir.

Öğretmenlerin neler yapabileceği hakkındaki görüşlerini; öğretmenler birleştirici, yenilikçi, idealist ve rol model olmalı; görevini tam yapmalı, idareye her alanda yardımcı olmalı; dayanışma ve iş birliği içinde olmalı, şeklinde belirttikleri görülmüştür. Öğrenci ve velilerin neler yapabileceği hakkındaki görüşlerini; öğrenciler saygılı davranmalı, sorumluluk sahibi olmalı; veliler her alanda okulun işleyişine yardımcı olmalı; okul ve öğretmenlere gereksiz ve yersiz müdahale etmemeli; veliler tarafından gereksiz şikâyetlerin yapılmaması, şeklinde belirttikleri görülmüştür.

Olumlu bir okul ikliminde öğrenme çok önemlidir. Öğrenciler ve eğitimciler arasındaki münasebetler olumludur. Okul örgütünün tüm üyeleri birbirlerine saygılı davranırlar. Kuralların uygulanmasında herkese adil ve tutarlı davranırlar. Ailelerin katılımı ve desteği önemlidir. Yani olumlu iklimle sahip okulların bu özelliklerine bakacak olursak, okul iklimi ile ilgili olan şey, öğrencilerin okula gelmekten hoşlanmaları ve okulu ikinci evleri gibi görmeleridir. Başka bir deyişle okul iklimi öğrencilerin mutluluk, özgüven hızlı karar verme gibi duygularını pozitif ya da negatif etkileyen bir kavramdır (Özdemir, Sezgin, Şirin, Karip ve Erkan, 2010). Araştırmada ortaya çıkan bulgulara bakıldığında velilerin okulun işleyişine yersiz ve gereksiz müdahale etmesi, ayrıca gereksiz şikâyetlerin yapılması iklimi olumsuz etkileyen faktörler olarak görülmektedir.

Öğretmenlerin; okulda görev yapan öğretmenlerin birbirlerine bağlılığı, sosyal ilişkileri, ilişkilerde açık, destekleyici ve paylaşımcı olma hakkındaki görüşlerini; paylaşımcı ve yardımsever davranma, sosyal ilişkilerin güçlü olması, saygı ve sevgi temelli iş arkadaşlığı ve samimi olma, iş arkadaşlığının dostluklara dönüşmesi, sosyal aktivitelerin kaynaşmayı arttırması şeklinde belirttikleri görülmüştür. Bazı katılımcılar iş arkadaşlıklarının samimi dostluklara dönüştüğünü, güncel hayatta da gördüklerini iyi günde kötü günde her anlamda birbirlerinin yanında olduklarını bu durumun okul iklimini pozitif etkilediğini belirtmişlerdir. Baykal (2007), yaptığı araştırmada Örgüt ikliminde kişiler arası iletişim ve ilişkilerin olumlu ve pozitif olmasının ve öğretmenlerin gelişmiş sosyal becerilere sahip

olmasının okul iklimine olumlu yönde katkı sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenler arasındaki saygı ve sevgiye dayalı pozitif ilişkiler, samimi, yardımlaşma ve dayanışma ve iş birliğinin olduğu samimi iş ortamı, öğretmenlerin kendilerini rahat ve huzurlu hissetmelerine dolayısıyla okulun iklimini olumlu yönde etkileyeceği aşikârdır.

Pozitif okul iklimine öğretmenlerin etkisiyle ilgili yapılan diğer bir çalışmada Selçuk'a (2016) göre bir eğitim kurumunun ana bileşenleri ve ortakları olan eğitimciler ortak amaçlara ulaşmak için bir yapıda toplanırlar. Bu yapıda öğretmenler tutum, duygu ve davranışlarıyla okul ortamını oluştururlar. Öğretmenler okulda farklı davranış, etkileşim, işlev ve ihtiyaçların karşılıklı olduğu bir sürece dâhil olurlar. Bu süreçte tutum ve davranışları birbirini etkiler. Okul ağı, eğitimciler olayların hem senaristi hem de başrol oyuncusudur. Eğitimcilerin davranışları bir eğitim kurumunun iletişim tarzı, liderlik tarzı, kültürü ve standartları ortak bir iklimi meydana getirir. Okul bu atmosfer durumu eğitimcilerin tutumlarını, duygularını, hal ve hareketlerini ve böylelikle iş yapma becerilerini ve işe bağlılıklarını etkilemektedir.

Öğretmenlerin olumlu okul iklimi oluşturabilmek için fiziki şartların ne derece önemli olduğu hakkındaki görüşleri; malzeme ve araç gereç durumunun yeterli olması, okul bahçesinin ve oyun alanlarının yeterli olmasının olumlu yönde etkilediği şeklindedir. Nüfus artışına bağlı olarak sınıf mevcutlarının sürekli artması, laboratuvar ve atölyelerin olmayışı ya da yetersizliği, okul bahçesinde inşaat çalışmasının yapılmasının olumsuz yönde etkilediği şeklindedir. Öğretmenler okulun fiziki imkânlarının ve yeteri kadar donanımlı olmasının, okulun iklimini olumlu yönde etkilediğini, bazı eksikliklerin tamamlanması gerektiğini, okul inşaatlarının eğitim öğretimi olumsuz etkilediğini, okullara maddi destek sağlanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Okulun fiziki yapısı, bahçesi, oyun alanları, araç gereç durumları eğitim öğretimin vazgeçilmezlerindedir. İlkokullarda öğrencilerin tenefüslerde enerjilerini atabilecekleri geniş bahçenin ve değişik oyun alanlarının olması gerekir. Tenefüslerde çocuklar enerjilerini atabilirlerse akılları oyunlarda kalmaz ve derslere kendilerini verebilirler. Sınıf mevcutlarının artması öğrenci kontrolünü zorlaştırmakta, sınıf içi öğrenmeyi olumsuz etkilemektedir. Ayrıca okullarda satranç, zekâ oyunları, tasarım beceri atölyelerinin olması okula bağlılığı, okulda verimle zaman geçirmeyi sağlayacak öğrenciler okullarda mutlu olacaklardır. Bu da öğrenci kaynaklı problemleri azaltacak, öğrenmeyi arttıracak ve okul başarısını olumlu yönde etkileyecektir.

Öğretmenlerin olumlu okul iklimine sahip olan ve olmayan okul yöneticilerinin öğretmenlerine karşı tutumları hakkındaki görüşleri; olumlu okul iklimine sahip okul müdürlerini saygı ve sevgi temelli davrandıkları, eğitim liderli oldukları, iletişime açık, karşısındaki kişiyi dinleyen ve anlayan, empati kuran; adil ve demokratik davranan, ayrımcılık yapmayan yönetici oldukları şeklindedir. Olumsuz okul iklimine sahip okul müdürlerini kuralcı, baskıcı, iletişime kapalı, emredici ve ayrımcılık yapan, şeklinde belirttikleri görülmüştür. Gelişen ve değişen çağımızda eğitim paradigmasının da değiştiği göz önüne alınırsa, okul yöneticilerinin katı kuralcı ve baskıcı olmayı bırakıp günümüzün gerektirdiği çağdaş eğitim lideri olma yönünde değişimi gerçekleştirmesi gerekmektedir.

Döşemealtı ilçesinde bulunan iki ilkokulda yapılan bu çalışma sonucunda araştırmacılara ve uygulayıcı olan eğitimcilere araştırmanın sonucundan hareketle aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır.

Araştırmacılara Öneriler

1. Bu araştırma Antalya ili Döşemealtı ilçesinde bulunan iki ilkokulda nitel araştırma yöntemi kullanılarak sınırlı sayıda öğretmen ile yüz yüze görüşülerek yapılmıştır. Daha genel ve kapsayıcı sonuçların çıkması ve daha anlamlı bir genellenimin yapılabilmesi için nicel araştırma yöntemi kullanılarak ilçedeki hatta ildeki daha çok okulda ve öğretmenle yapılabilir.

2. Bu araştırma sınıf öğretmenleri ile yapılmıştır. Ortaokul ve lise kademesinde görev yapan farklı branşlardan öğretmenlerin görüşlerine başvurularak, olumlu okul iklimi oluşturma ile ilgili öğretmen görüşlerinin okul kademesi ve branşlara göre farklılık gösterip göstermediği ortaya konabilir.

3. İlkokul, ortaokul ve lise kademelerin ayrı ayrı olmak üzere okul idarecileri, öğrenciler ve velileri kapsayan bir araştırma yapılarak olumlu okul ikliminin öğrenci ve okul başarısına etkileri ortaya konabilir.

4. İlkokullarda LGS, TYT, AYT benzeri sınavlar olmadığından akademik başarı çok fazla ön plana çıkmamaktadır. Dolayısıyla olumlu okul ikliminin akademik başarıya etkisi göz ardı edilebilmektedir. Farklı seviye ve branşlardaki öğretmenlerin okullarındaki mevcut okul ikliminin öğrencilerin akademik başarısına etkisi ile olumlu okul ikliminin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi arasında nasıl bir ilişkinin olduğunu ortaya koyacak çalışmalar yapılabilir.

Uygulayıcılara Öneriler

1. Okullarda olumlu iklimin oluşmasında yöneticilere büyük görevler düştüğü, yöneticilerin öğretmen, öğrenci ve velilere karşı tutumlarının önemli olduğu aşikârdır. Bu çalışmada yönetici tutumları ile olumlu okul iklimi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu olumlu havayı arttırmak için yöneticiler daha fazla görevler üstlenmeli, paylaşılan liderlik davranışlarını daha çok sergilemeli ve bu doğrultuda hizmeti içi eğitimlere katılmaları teşvik edilmelidir.

2. Okullarda idareci ve öğretmenlerin kaynaşması, birlik ve beraberliği oluşturulabilmesi için yönetici ve öğretmenler arasında daha sık bir araya gelmeyi sağlayacak piknik, geziler, sosyal etkinlikler, özel günlerde yemekler düzenlenebilir.

3. Başarılı çalışmalara imza atan idareci ve öğretmenlerin görünürlükleri artırılmalı, ödüllendirme ve taltif mekanizması her alanda işletilmelidir.

4. Sağlıklı ve pozitif bir okul ikliminin tesisi adına öğretmenlere de görevler düşmektedir. Bu görevlerin belli başlıları kurumsal aidiyet hissi, ilişkilerde saygılı olma, güven duyma, sevgi dolu olma, kendini geliştirme, okulda yeniliğe açık olma, görevine sadık olma, paylaşımcı ve işbirlikçi olmadır. Eğitimin temel taşı olan öğretmenler okul örgütlerinin başarısı için bu ilkeleri her zaman ön planda tutmalıdır.

5. Olumlu okul iklimi oluşturmada öğrenci de görevler düşmektedir. Öğrencilere okullarda davranış kuralları, arkadaşlık ilişkileri, gelecek ile ilgili hedef belirleme, ders çalışma teknikleri gibi alanlarda okul rehberlik servislerince bilgilendirmeler yapılmalı, bölünmüş ailelerin çocukları ile daha çok ilgilenilmelidir.

6. Olumlu okul iklimi oluşturmada velilere de birçok görevler düşmektedir. Okul yöneticileri tarafından okulun işleyişi, eğitim öğretim faaliyetleri gibi genel konularda velilerle sık sık bilgilendirme toplantıları yapılmalıdır. Velilere öğrencilerin söyledikleri her şeyin doğru olmadığı, şikâyet konusu olmadığı anlatılmalı, okulun rutin işleyişini bozan gereksiz şikâyetlerin önüne geçilmelidir.

Yazarlık Katkısı

Araştırmanın yazarlık katkısı birinci yazar %50, ikinci yazar %50 şeklindedir.

Etik Kurul Beyanı

Kurul Adı : Akdeniz Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Karar Tarihi :25.01.2023

Belge Numarası : 564388

KAYNAKÇA

- Arslan, N. T. (2004). Örgütsel Performansı Belirleyici Bir Etmen Olarak Örgüt Kültürü ve İklimi Hakkında Bir Değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 203-228.
- Baykal, İ. (2007). İlköğretim Okullarının Örgüt İkliminin Bazı Değişikler Açısından İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Dinçer). İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Creswell, J. W. (2021). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Siyasal Yayınları.
- Dağlı, A. (2018). *Örgütsel İklim*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Eriş, S. (2012). İlköğretim Okullarındaki Öğretmenlerin Okul İklimine İlişkin Algılarının Öğrenci Başarısıyla İlişkisi: Küçükçekmece İlçesi Örneği.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). (Danışman: Prof. Dr. Sefer Ada). İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ertekin, Y. (1978). *Örgüt İklimi*. Ankara: Todaie Yayınları.
- Gedikoğlu, T. & Tahaoğlu, F. (2010). İlköğretim Okullarının Örgüt İklimi: Gaziantep ili Şahinbey ve Şehitkamil İlçeleri Örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(186), 38-55.
- Halis, M. & Uğurlu, Ö. Y. (2008). Güncel Çalışmalar Işığında Örgüt İklimi. "İş, Güç" *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 10(2), 101-123.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2015). *Eğitim Yönetimi*. (Çev. Ed.: S. Turan). Ankara: Nobel Yayınları.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel Araştırma*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Özdemir, M. (2018). *Eğitim Yönetimi* (2 baskı). Ankara: Anı Yayınları.

-
- Özdemir, S., Sezgin, F., Şirin, H., Karip, E. & Erkan, S. (2010). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Okul İklimine İlişkin Algılarını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(38), 213-214.
- Özgenel, M. (2020a). Örgüt ve Okul İkliminin Tanımı. İçinde, M. Özgenel (Ed.), *Örgüt ve Okul İklimi* (ss.1-14). Ankara: Nobel Yayınları.
- Özgenel, M. (2020b). Örgüt İklimi ve Örgüt Kültürü. (Ed.: M. Özgenel). *Örgüt ve Okul İklimi İçinde* (s. 73-89). Ankara: Nobel Yayınları.
- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative Research*. New York: John Wiley & Sons, Ltd.
- Selçuk, M. (2016). İlk ve Ortaokul Öğretmenlerinin Okul İklimi Algıları ile İş Motivasyonları Arasındaki İlişki. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). (Danışman: Doç. Dr. Süleyman Göksoy). Düzce: Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Topçu, İ. (2019). *Okul İklimi ve Kültürü*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ural, A. (2014). Gazi Üniversitesi'nde Örgütsel İklim. *Amme İdaresi Dergisi*, 47(2), 145-165.
- Varol, M. (1989). Örgüt Kültürü ve Örgüt İklimi. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 44(1), 195-222.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
-